

EBA/GL/2017/06

20/09/2017

Suunised

krediidasutuste krediidiriski juhtimise
tavade ja eeldatava krediidikahju
arvestamise kohta

1. Järgimis- ja aruandluskohustus

Käesolevate suuniste staatus

1. Käesolev dokument sisaldab määruse (EL) nr 1093/2010¹ artikli 16 kohaselt väljastatud suuniseid. Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused ja finantseerimisasutused võtma mis tahes meetmeid, et suuniseid järgida.
2. Suunistes esitatakse Euroopa Pangandusjärelevalve seisukoht nõuetekohase järelevalvetava kohta Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemis, ehk kuidas tuleks liidu õigust konkreetses valdkonnas kohaldada. Suuniste adressaadiks olevad määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 punktis 2 määratletud pädevad asutused peaksid suuniseid järgima, kaasates need sobival viisil oma järelevalvetavadesse (nt muutes oma õigusraamistikku või järelevalvemenetlusi) ka siis, kui suunised on mõeldud eelkõige finantseerimisasutustele.

Aruandluskohustus

3. Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused teatama EBA-le 20.11.2017, kas nad järgivad või kavatsevad järgida kõnealuseid suuniseid, või vastasel juhul mittejärgimise põhjused. Kui selleks tähtjaks teadet ei saada, peab EBA pädevat asutust nõudeid mitte täitvaks. Teated tuleks saata EBA veebisaidil avaldatud vormil aadressil compliance@eba.europa.eu, märkides viite EBA/GL/2017/06. Teate peaksid saatma isikud, kes on asjakohaselt volitatud esitama oma pädeva asutuse nimel nõuete järgimise teateid. Nõuete järgimise staatuse mis tahes muutusest tuleb EBA-le teada anda.
4. Kooskõlas EBA määruse artikli 16 lõikega 3 avaldatakse teated Euroopa Pangandusjärelevalve veebilehel.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1093/2010, 24. november 2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/78/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 12).

2. Sisu, kohaldamisala, adressaadid ja mõisted

Sisu

5. Käesolevates suunistes kirjeldatakse krediidasutuste usaldusväärseid krediidiriski juhtimise tavasid, mis on seotud eeldatavat krediidikahju käsitlevate raamatupidamistavade rakendamise ja jooksva kohaldamisega.
6. Samuti antakse suunistes pädevatele asutustele juhiseid, kuidas hinnata krediidasutuses allahindlustaset mõjutavate krediidiriski juhtimise tavade, põhimõtete, protsesside ja menetluste tulemuslikkust.

Kohaldamisala

7. Suuniseid kohaldatakse krediidasutuste krediidiriski juhtimise tavade suhtes, mis mõjutavad krediidiriski hindamist ning laenuõuetest ja allahindlustest tuleneva eeldatava krediidikahju mõõtmist vastavalt kohaldatavale raamatupidamistavale. Samuti kohaldatakse suuniseid siis, kui – tingimusel et see on kohaldatava raamatupidamistavaga lubatud – laenuõude bilansilist väärtust vähendatakse otse, ilma allahindluse kontot kasutamata. Suunistes ei sätestata mingeid lisanõudeid selle kohta, kuidas määrata regulatiivse kapitaliga seotud eesmärkidel kindlaks eeldatav kahju.
8. Suunised tuginevad direktiivi 2013/36/EL² artiklile 74, mille kohaselt peavad krediidasutustel ja investeerimisühingutel olema piisavad sisekontrollimehhanismid, sealhulgas usaldusväärne juhtimis- ja raamatupidamistava, mis on kooskõlas usaldusväärse ja tõhusa riskijuhtimisega ja seda edendavad, ning sama direktiivi artikli 79 punktidele b ja c, mille kohaselt peavad pädevad asutused tagama, et krediidasutustel ja investeerimisühingutel on kehtestatud sisemeetodid, mis võimaldavad neil hinnata positsioonide krediidiriski üksikute võlgnike ja portfelli tasandil, ning tõhusad süsteemid erinevate krediidiriskidega portfellide ja riskipositsioonide pidevaks haldamiseks ja seireks, sealhulgas probleemsete laenude väljaselgitamiseks ja juhtimiseks ning vastavate väärtuste asjakohaseks korrigeerimiseks ja eraldiste tegemiseks. Lisaks sätestatakse direktiivi 2013/36/EL artikli 88 lõike 1 punktis b põhimõte, et „juhtorgan tagab raamatupidamis- ja finantsaruandlussüsteemide terviklikkuse, sealhulgas finantskontrolli ja tegevuse kontrollimise ning vastavuse õigusaktidele ja asjakohastele standarditele“. Nagu on sätestatud direktiivi 2013/36/EL artikli 104 lõikes 1,

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/36/EL, mis käsitleb krediidasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338).

võivad pädevad asutused kohaldada ka järelevameetmeid, sealhulgas nõuda krediitiasutustelt ja investeerimisühingutelt rakendatud korra, protsesside, mehhanismide ja strateegiate tugevdamist kooskõlas artiklitega 73 ja 74 (artikli 104 lõike 1 punkt b), konkreetse provisjoneerimise korra kohaldamist või varade käsitlemist tulenevalt omavahenditele esitatavatest nõuetest (artikli 104 lõike 1 punkt d).

9. Punkti 4.3 suuniseid kohaldatakse ainult sellistele krediitiasutustele, kes koostavad oma finantsaruandeid kooskõlas määruse (EÜ) nr 1606/2002³ alusel vastu võetud finantsaruandlusstandarditega® (edaspidi „IFRS®“) ja kelle suhtes kohaldatakse standardit IFRS 9 „Finantsinstrumendid“ (edaspidi „IFRS 9“).
10. Kui krediitiasutusele ei kohaldata eeldatavat krediidikahju käsitlevaid raamatupidamistavasid, peaksid pädevad asutused kaaluma, kas rakendada kohaldatava raamatupidamistava kontekstis nõuetekohases ulatuses käesolevate suuniste asjakohaseid aspekte, mis on seotud krediidiriski juhtimise tavadega.
11. Pädevatel asutustel tuleks tagada, et krediitiasutused järgivad käesolevaid suuniseid individuaalsel, allkonsolideeritud või konsolideeritud alusel kooskõlas direktiivi 2013/36/EL artikliga 109.
12. Punkti 4.4 suunised täiendavad ja täpsustavad direktiivi 2013/36/EL artiklis 97 ja artikli 107 lõike 1 punktis a osutatud järelevaialase läbivaatamise ja hindamise protsessi (SREP), eelkõige krediidiriski juhtimis- ja kontrollimeetmete hindamise ning eeldatava krediidikahju arvestamise vallas. Pädevad asutused peaksid seetõttu järgima punkti 4.4 suuniseid kooskõlas Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) suunistega järelevaialase läbivaatamise ja hindamise protsessi (SREP) ühiste menetluste ning meetodikate kohta⁴.

Adressaadid

13. Suunised on suunatud määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 lõike 2 punktis i nimetatud pädevatele asutustele.
14. Punktides 4.1, 4.2 ja 4.3 esitatud suunised kehtivad ka määruse (EL) nr 575/2013⁵ artikli 4 lõike 1 punktis 1 määratletud krediitiasutustele.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. juuli 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1606/2002 rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite kohaldamise kohta (EÜT L 243, 11.9.2002, lk 1).

⁴ EBA GL/2014/13.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediitiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1–337).

Mõisted

15. Kui ei ole sätestatud teisiti, on kõigil suunistes kasutatud mõistetel sama tähendus kui direktiivis 2013/36/EL, määruses (EL) nr 575/2013 ja standardis IRFS 9 määratletud ja kasutatud mõistetel. Peale selle kasutatakse suunistes järgmisi mõisteid:

Allahindlus	Laenuriskide katteks moodustatud eraldiste varu, mida kajastatakse krediidasutuse bilansis kooskõlas kohaldatava raamatupidamistavaga
Laenunõuded	Laenud, laenukohustused ja finantstagatislepingud, mille suhtes kohaldatakse eeldatavat krediidikahju käsitlevat raamatupidamistava ⁶
Allahindluse ajutised kohandused	Allahindluse kohandamine, mida kasutatakse juhul, kui selgub, et krediidiriski reitingus ja modelleerimisprotsessis ei ole aruandekuupäeva seisuga arvesse võetud olemasolevaid või eeldatavaid riskitegureid

⁶ EBA suuniste kohaldamisala võib olla teistsugune kui kohaldatavas raamatupidamistava kohane väärtuse languse nõuete kohaldamisala. Näiteks EBA suuniste kohaldamisala on kitsam kui IFRS 9 kohaldamisala.

3. Rakendamine

Kohaldamise alguskuupäev

16. Suuniseid tuleks hakata kohaldama 1. jaanuaril 2018 või pärast seda algava esimese arvestusperioodi algusest.

4. Suunised krediidiriski juhtimise tavade ja eeldatava krediidikahju arvestamise kohta

4.1 Üldsätted

4.1.1 Proportsionaalsuse, olulisuse ja sümmeetria põhimõtte kohaldamine

17. Krediidiasutus peaks järgima käesolevaid suuniseid viisil, mis võtab asjakohaselt arvesse asutuse suurust ja sisekorraldust, tegevuse ja portfelli laadi, ulatust ja keerukust ning üldisemalt kõiki muid krediidiasutusega (ja kui see kuulub kontserni, siis kontserniga) seotud asjaomaseid fakte ja asjaolusid. Kui kasutatakse õigesti kavandatud proportsionaalseid meetodeid, ei tohiks see eeldatavat krediidikahju käsitlevate raamatupidamistavade korrektset rakendamist mõjutada.
18. Veel peaks krediidiasutus nõuetekohaselt kaaluma olulisuse põhimõtte kohaldamist. Siiski ei tohiks selle tulemusena tunnistada ebaoluliseks individuaalseid riskipositsioone või portfelle, mis on kumulatiivselt krediidiasutuse jaoks oluline riskipositsioon. Olulisust ei tohiks hinnata ka üksnes aruandekuupäeval kasumi- või kahjumiaruandele avalduva võimaliku mõju alusel. Näiteks peetakse laenuõuete suuri portfelle (nagu kinnisvarale seotud hüpoteegid) üldiselt oluliseks isegi siis, kui neil on väga tugev tagatis.
19. Kui kaalutakse, kuidas võtta eeldatava krediidikahju meetodika kavandamisel või rakendamisel arvesse proportsionaalsust või olulisust, tuleb jääda erapooletuks.
20. Krediidikvaliteedi halvenemise ja allahindluse õigeaegse kajastamisega ei tohiks viivitada. See ei mõjuta asjaolu, et eeldatavat krediidikahju käsitlevad raamatupidamistavad on sümmeetrilised, nii et võlgniku krediidiriski profiilis tuleks allahindluse mõõtmisel arvesse võtta edasisi muutusi (nii krediidikvaliteedi halvenemist kui ka selle halvenemise pöördumist).

4.1.2 Mõistliku ja põhjendatud teabe arvessevõtmine

21. Krediidiasutus peaks eeldatavat krediidikahju käsitlevaid raamatupidamismudeleid kohaldades arvesse võtma suurt hulka teavet. See teave peaks olema konkreetse hinnatava laenuõude krediidiriski hindamise ja eeldatava krediidikahju mõõtmise seisukohast asjakohane. Teabe hulka kuuluvad andmed varasemate sündmuste, praeguste tingimuste ja tulevaste majandustingimuste prognooside kohta. Krediidiriski hindamisel ja eeldatava krediidikahju mõõtmisel lõplikult arvesse võetav teave peaks olema ka mõistlik ja põhjendatud. Arvesse võetava asjaomase teabe ulatuse kindlaksmääramisel ning teabe mõistlikkuse ja põhjendatuse üle otsustamisel peaks krediidiasutus kasutama oma

kogemustel põhinevat krediidi hinnangut. Mõistlik ja põhjendatud teave peaks põhinema asjassepuutuvatel faktidel ja usaldusväärsel hinnangul.

4.1.3 Ettevaatavate andmete arvessevõtmine

22. Krediidikahju õigeaegseks kajastamiseks peaks krediidiasutus võtma arvesse ettevaatavaid andmeid, sealhulgas makromajanduslikke tegureid. Seejuures tuleks tal kohaldada hoolikat hindamist, mis on kooskõlas üldiselt tunnustatud majandusanalüüsi- ja prognoosimeetoditega ning mida toetab piisav hulk andmeid.
23. Krediidiasutus peaks suutma näidata, kuidas ta on eeldatava krediidikahju hindamise ja mõõtmise protsessis asjakohast, mõistlikku ja põhjendatud teavet arvesse võtnud. Tulevikutsenaariumide kaalumisel tuleks kohaldada kogemuspõhist krediidi hinnangut ning võtta arvesse võimalike sündmuste tagajärgi ja nende mõju krediidikahju mõõtmisele. Sellest protsessist ei tohiks teavet välja jätta pelgalt seepärast, et sündmuse ilmnenemise tõenäosus on väike või selle mõju krediidiriskile või eeldatava krediidikahju suurusele on ebaselge. Teatavatel tingimustel ei pruugi krediidiriski hindamise ja mõõtmise seisukohalt asjakohane teave olla mõistlik ega põhjendatud ning seetõttu tuleks see eeldatava krediidikahju hindamise ja mõõtmise protsessist välja jätta. Et sellised asjaolud on erandlikud, peaks krediidiasutus esitama selgelt dokumenteeritud ja kaalukad põhjendused.
24. Teabe kasutamisel tuleks kaaluda erapooletult asjakohaseid tegureid ja nende mõju krediidikvaliteedile ja rahapuudujäägile. Asjakohased tegurid on need, mis on pangale ja selle tegevusele omased või tulenevad välistest tingimustest.

4.2 Krediidiriski juhtimise tavade ja eeldatava krediidikahju arvestamise põhimõtted

4.2.1 1. põhimõte. Juhtorgani ja kõrgema juhtkonna kohustused

Krediidiasutuse juhtorgani⁷ ja kõrgema juhtkonna kohustus on tagada, et krediidiasutusel on sobivad riskijuhtimise tavad, sealhulgas tõhus sisekontrollisüsteem, et määrata järjepidevalt kindlaks piisav allahindlus kooskõlas krediidiasutuse kehtestatud põhimõtete ja menetluste, kohaldatava raamatupidamistava ja asjaomaste järelevalvejuhustega.

25. Krediidiasutuse juhtorgan peaks vastutama krediidiasutuse krediidiriski juhtimise strateegia ning peamiste põhimõtete ja protsesside heakskiitmise ja korrapärase läbivaatamise eest, et teha krediidirisk kindlaks, seda mõõta, hinnata, jälgida, sellest aru anda ja seda maandada vastavalt heakskiidetud riskivalmidusele, mille juhtorgan on määranud. Et piirata riski, mida laenuõuded hoiustajate ja üldiselt finantsstabiilsuse seisukohalt tekitavad, peaks

⁷ ELi liikmesriikides on erineva struktuuriga juhtorganeid. Mõnes liikmesriigis on levinud ühetasandiline struktuur, st juhtkonna järelevalve- ja juhtimistegevust korraldab ainult üks organ. Teistes liikmesriikides on tavaline kahetasandiline struktuur kahe sõltumatu organiga, millest üks tegeleb juhtimisega ja teine teostab selle üle järelevalvet.

krediidasutuse juhtorgan muu hulgas nõudma, et kõrgem juhtkond kehtestaks laenude väljastamise usaldusväärsed tavad ja neid järgiks⁸.

26. Nende kohustuste täitmiseks peaks juhtorgan tegema kõrgemale juhtkonnale ülesandeks

- a. töötada välja ning hoida alal sobivad, süsteemsed ja järjepidevalt kohaldatavad protsessid, millega määratakse kindlaks asjakohane allahindlus kooskõlas kohaldatava raamatupidamistavaga;
- b. luua ja võtta kasutusele tõhus sisekontrollisüsteem krediidiriski hindamiseks ja mõõtmiseks; anda korrapäraselt aru krediidiriski hindamise ja mõõtmise protsesside tulemustest, sealhulgas krediidasutuse eeldatava krediidikahju allahindluse hinnangutest;
- c. luua ja võtta kasutusele sobivad põhimõtted ja menetlused, millega teavitatakse krediidiriski hindamise ja mõõtmise protsessist asutusesiselt kogu asjassepuutuvat personali, eelkõige protsessiga seotud töötajaid, ja vajadusel ajakohastada neid põhimõtteid ja menetlusi.

Kõrgem juhtkond peaks vastutama juhtorgani heakskiidetud krediidiriski strateegia elluviimise ning eelnimetatud põhimõtete ja protsesside väljatöötamise eest.

27. Tõhus krediidiriski hindamise ja mõõtmise sisekontrollisüsteem peaks hõlmama:

- a. meetmeid kohaldatavate õigusaktide, eeskirjade, asutusesiseste põhimõtete ja menetluste täitmiseks;
- b. meetmeid, millega tehakse järelevalvet kasutatud teabe terviklikkuse üle ja mis mõistlikult tagavad, et krediidasutuse pädevale asutusele esitatud finantsaruannetes ja aruannetes kajastuv allahindlus on tehtud kooskõlas kohaldatava raamatupidamistava ning asjaomaste järelevalvenõuetega;
- c. täpselt kindlaksmääratud krediidiriski hindamise ja mõõtmise protsesse, mis on sõltumatud laenuandmistegevusest (võttes seda samas kohaselt arvesse) ja mille hulka kuuluvad:
 - i. tõhus krediidiriski reitingusüsteem, mida kohaldatakse järjepidevalt, mille abil toimub krediidiriskitunnuste põhjal korrektne klassidesse liigitamine, tuvastatakse õigel ajal krediidiriski muutused ja soovitatakse sobivaid meetmeid;
 - ii. tõhus protsess, millega tagatakse, et krediidiriski hindamisel ja eeldatava krediidikahju mõõtmisel võetakse asjakohaselt arvesse kogu asjaomast, mõistlikku ja põhjendatud teavet, sealhulgas ettevaatavaid andmeid. See kätkeb asjakohaste

⁸ 2012. aasta aprillis avaldas finantsstabiilsuse nõukogu põhimõtted eluaseme hüpoteeklaenude väljastamise usaldusväärsuse tavade kohta, mis on aadressil www.financialstabilityboard.org/publications/r_120418.pdf. Nende eesmärk on pakkuda eri jurisdiktsioonide asutustele vastuvõetavaid laenude väljastamise miinimumstandardeid seoses kinnisvaralaenude riskipositsioonidega. EBA on avaldanud krediividõimelisuse hindamise suunised (EBA/GL/2015/11), mis on finantsstabiilsuse nõukogu põhimõtete vastavuses ja hõlmavad neist mõnda.

aruannete, tehtud läbivaatamiste andmete säilitamist ning asjassepuutuvate töötajate ülesannete ja kohustuste kindlaksmääramist ja kirjeldamist;

- iii. hindamispõhimõtted, mis tagavad, et eeldatavat krediidikahju mõõdetakse individuaalse laenuõude tasandil ja vajaduse korral nõuetekohaselt kooskõlas kohaldatava raamatupidamistavaga ühise portfelli tasandil, rühmitades riskipositsioonid kindlakstehtud ühiste krediidiriskitunnuste alusel;
- iv. tõhus mudeli valideerimise protsess tagamaks, et krediidiriski hindamise ja mõõtmise mudelite abil saab koostada jooksvalt täpseid, järjepidevaid ja erapooletuid prognoosihinnanguid. Muu hulgas kehtestatakse põhimõtted ja menetlused, millega määratakse kindlaks mudeli valideerimise protsessi raamatupidamis- ja aruandlussüsteem, mudelite muutuste hindamise ja heakskiitmise sise-eeskirjad ning mudeli valideerimise tulemuste aruandlus;
- v. selge ametlik teabevahetus ja kooskõlastustegevus krediidasutuse krediidiriski ja finantsaruandluse osakonna personali, kõrgema juhtkonna, juhtorgani ja teiste krediidiriski hindamise ja eeldatava krediidikahju mõõtmise protsessis osalejate vahel. Seda peaksid tõendama kirjalikud põhimõtted ja menetlused, juhtimisaruanded ja osalevate komiteede, näiteks juhtorgani või kõrgema juhtkonna komiteede koosolekute protokollid, ning

d. siseauditiüksus,⁹ kes:

- i. hindab sõltumatult krediidasutuse krediidiriski hindamise ja mõõtmise süsteeme ja protsesse, sealhulgas krediidiriski reitingusüsteemi, ning
- ii. annab soovitusi hindamise käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks.

4.2.2 2. põhimõte. Usaldusväärsed eeldatava krediidikahju hindamise meetodid

Krediidasutus peaks vastu võtma, dokumenteerima ja rakendama põhimõtted, mis hõlmavad kõigi laenuõuete krediidiriski hindamise ja mõõtmise usaldusväärset meetodikat, menetlust ja kontrolli. Allahindluse mõõtmine peaks põhinema sellel meetodikal ja andma tulemuseks eeldatava krediidikahju nõuetekohase ja õigeaegse kajastamise kooskõlas kohaldatava raamatupidamistavaga.

28. Krediidiriski hindamise ja mõõtmise protsess peaks pakkuma kõrgemale juhtkonnale vajalikku teavet, et anda kogemuspõhine hinnang laenuõuete krediidiriski kohta ja hinnata sellega seoses eeldatavat krediidikahju.

⁹ Direktiivi 2013/36/EL artikkel 74 ja EBA suunised sisejuhtimise kohta (GL 44).

29. Krediidiasutus peaks võimalikult suurel määral võimendama ja koondama ühised protsessid, süsteemid, vahendid ja andmed, mille abil ta teeb kindlaks, kas, millal ja mis tingimustel laenu antakse, et jälgida krediidiriski ja mõõta allahindlust nii raamatupidamisarvestuse kui ka kapitali adekvaatsuse otstarbel.
30. Krediidiasutuse allahindlusmeetodite abil tuleks selgelt dokumenteerida krediidiriski ja eeldatava krediidikahju mõõtmisega seotud põhimõistete määratlused (näiteks kahju- ja reitingute muutumise määrad, kahjumit põhjustavad sündmused ja makseviivitus). Kui tegevusvaldkonniti (näiteks raamatupidamine, kapitali adekvaatsus ja krediidiriski juhtimine) kasutatakse eri termineid, teavet või eeldusi, peaks kõrgem juhtkond dokumenteerima ja heaks kiitma nende erinevuste aluspõhimõtted. Eeldatava krediidikahju hindamisel kasutatud teave ja eeldused tuleks üle vaadata ja ajakohastada, kui see on nõutav kohaldatava raamatupidamistavaga.
31. Krediidiasutuses peaksid olema olema vajalikud protsessid ja süsteemid, et krediidiriski tase nõuetekohaselt kindlaks määrata, seda mõõta, hinnata, jälgida, sellest aru anda ja seda maandada. Eeldatava krediidikahju raamatupidamismudelile üle minnes tuleks olemasolevaid protsesse ja süsteeme hinnata ja vajaduse korral muuta, et koguda ja analüüsida vajalikku teavet, mis mõjutab krediidiriski hindamist ja eeldatava krediidikahju mõõtmist.
32. Krediidiasutus peaks vastu võtma ja rakendama kirjalikud põhimõtted ja menetlused, milles täpsustatakse asutuse krediidiriski meetodites kasutatud krediidiriski süsteeme ja kontrollimeetmeid ning krediidiasutuse juhtorgani ja kõrgema juhtkonna ülesandeid ja kohustusi.
33. Krediidiriski hindamise ja allahindlustaseme mõõtmise usaldusväärne metoodika (sõltuvalt riskipositsiooni tüübist, näiteks kas jaemüük või hulгимüük) peaks eelkõige
 - a. sisaldama tõhusat protsessi, mis võimaldab krediidiasutusel määrata laenuõude esmasel kajastamisel kindlaks krediidiriski tase, laad ja põhjused, et tagada krediidiriski hilisemate muutuste tuvastamine ja mõõtmine;
 - b. hõlmama kriteeriume, mille alusel võetakse nõuetekohaselt arvesse ettevaatavate andmete, sealhulgas makromajanduslike tegurite mõju. Olenemata sellest, kas krediidiriski hinnatakse kollektiivsel või individuaalsel alusel, peaks krediidiasutus suutma tõestada, et selline kaalumise on toimunud, nii et eeldatava krediidikahju kajastamisega ei viivitata. Nende kriteeriumide kohaldamise tulemusel selguvad tagasimaksmist mõjutavad tegurid, mis on seotud laenuvõtja stiimulite, valmisoleku või suutlikkusega lepingulisi kohustusi täita või laenuõude tingimustega. Arvesse võetud majanduslikud tegurid (näiteks töötuse või tööhõive määr) peaksid olema hindamise seisukohast asjakohased. Sõltuvalt asjaoludest võib hindamine toimuda rahvusvahelisel, riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil;
 - c. kätkema kollektiivselt hinnatavate riskipositsioonide puhul kirjeldust, milline on ühiste krediidiriskitunnustega riskipositsioonide portfelli rühmade moodustamise alus;

- d. tuvastama ja dokumenteerima eeldatava krediidikahju hindamise ja mõõtmise meetodid (näiteks kahjumäära meetod, makseviivituse tõenäosuse / makseviivitusest tingitud kahjumäära meetod või muu meetod), mida iga riskipositsiooni või portfelliga seoses kasutatakse;
- e. dokumenteerima valitud meetodi sobivuse põhjused, eriti kui eri portfellide ja eri tüüpi individuaalsete riskipositsioonide suhtes kohaldatakse erinevaid eeldatava krediidikahju mõõtmise meetodeid. Krediidiasutus peaks suutma selgitada pädevatele asutustele iga mõõtmismeetodi muudatuse aluspõhimõtet (näiteks üleminek kahjumäära meetodilt makseviivituse tõenäosuse / makseviivitusest tingitud kahjumäära meetodile) ja kvantitatiivset mõju;
- f. dokumenteerima:
 - i. allahindluse hindamise protsessis kasutatud sisendteavet, andmeid ja eeldusi, näiteks varasemad kahjumäärad, makseviivituse tõenäosuse / makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangud ja majandusproгноosid;
 - ii. kuidas on kindlaks määratud riskipositsiooni või portfelli kehtivusaeg (sealhulgas see, kuidas eeldatavaid ettemakseid ja makseviivitusi arvesse võetakse);
 - iii. ajavahemikku, mille kohta varasemat kahju on hinnatud;
 - iv. kõiki kohandusi, mis on vajalikud eeldatava krediidikahju hindamiseks kooskõlas kohaldatava raamatupidamistavaga. Kui näiteks praegused ja prognoositavad majandustingimused erinevad tingimustest, mis valitsesid arvesse võetaval varasemal hindamisperioodil, tuleks teha kohandusi, mis on nende erinevustega otseses vastavuses. Peale selle ei pruukinud krediidiasutusel varasemal analüüsitaval perioodil tegelikku kahju olla või oli see väike. Siiski võivad praegused või tulevased tingimused varasema perioodi tingimustest erineda ning nende muutuste mõju eeldatavale krediidikahjule tuleks hinnata ja mõõta;
- g. kasutama eeldatava krediidikahju mõõtmiseks valitud meetodi oluliste sisendandmete ja eelduste sobivuse hindamise protsessi. Allahindluse hindamise protsessis kasutatavate sisendandmete ja eelduste alused peaksid üldiselt olema perioodist perioodi järjepidevad. Kui on olemas sisendandmed ja eeldused või nende muudatuste alused, tuleks nende aluspõhimõtted dokumenteerida;
- h. määrama kindlaks olukorrad, mis üldiselt tingivad perioodilised muudatused eeldatava krediidikahju hindamise meetodites, sisendandmetes või eeldustes (näiteks võib krediidiasutus väita, et laen, mida hinnati varem kollektiivselt makseviivituse tõenäosuse / makseviivitusest tingitud kahjumäära meetodi alusel, on eemaldatud ja seda hinnatakse individuaalselt, kasutades diskonteeritud rahavoogude meetodit, kui saadakse laenuvõtjalt uut teavet, näiteks töökoha kaotamise kohta);

- i. võtma arvesse vajalikke sise- ja välistegureid, mis võivad mõjutada eeldatava krediidikahju hinnanguid, näiteks laenude väljastamise standardeid, mida kohaldatakse laenuõude algse väljastamise ajal, ning majandusharu, geograafiliste, majandus- ja poliitiliste tegurite muutusi;
 - j. uurima, kuidas eeldatava krediidikahju hinnangud on kindlaks määratud (näiteks varasemad kahjumäärad või krediidireitingute muutuste analüüs lähtepunktis, mida on kohandatud praeguste ja oodatavate tingimuste teabega). Krediidiasutus peaks eeldatava krediidikahju hindamisel erapooletult vaatlema oma laenuandmistegevusega seotud ebakindlust ja riske;
 - k. tegema kindlaks, mis tegureid kaaluti nende sobivate varasemate ajavahemike kindlaksmääramisel, mille suhtes hinnati varasemat kahju. Krediidiasutus peaks säilitama piisaval hulgal varasema kahju andmeid, mis võimaldavad mõtestatult analüüsida tema varasemat krediidikahju ja kasutada seda allahindlustaseme kollektiivsel või individuaalsel hindamisel lähtepunktina;
 - l. määrama kindlaks, mis ulatuses mõjutavad eeldatavat krediidikahju tagatise väärtus ja muud krediidiriski maandavad tegurid;
 - m. andma ülevaate krediidiasutuse mahakandmis- ja sissenõudmispõhimõtetest ja -menetlustest;
 - n. nõudma, et analüüsid, hinnangud, läbivaatamise ja muud ülesanded/protsessid, mis on krediidiriski hindamise ja mõõtmise protsessi sisend- ja väljundandmeteks, teostaksid pädevad ja hea väljaõppega töötajad ja need valideeriks krediidiasutuse laenuandmistegevusest sõltumatud töötajad. Nende valdkondade sisend- ja väljundandmed peaksid olema hästi dokumenteeritud ja dokumendid peaksid sisaldama analüüse, hinnanguid ja läbivaatamist tõendavaid arusaadavaid selgitusi;
 - o. dokumenteerima eeldatava krediidikahju mudelite valideerimise meetodid (näiteks järeldestid);
 - p. tagama, et eeldatava krediidikahju hinnangud sisaldavad asjakohaselt ettevaatavaid andmeid, sealhulgas makromajanduslikke tegureid, mida ei ole arvestatud individuaalselt mõõdetud riskipositsiooni allahindluses. See võib eeldada, et juhtkond kasutab kogemuspõhist krediidihinnangut, et võtta arvesse kogu laenuportfelli üldisi suundumusi, krediidiasutuse ärimudeli muutusi, makromajanduslikke tegureid jne, ja
 - q. rakendama protsessi, millega hinnatakse allahindluse üldist asjakohasust kooskõlas asjaomase raamatupidamistavaga, sealhulgas vaatama korrapäraselt läbi eeldatava krediidikahju mudelid.
34. Krediidiasutuse krediidiriski kindlakstegemise protsess peaks tagama krediidiriski muutusi ning eeldatava krediidikahju hinnanguid mõjutavate tegurite korrapärase ja nõuetekohase tuvastamise. Lisaks peaks uutele toodetele ja tegevusele omase krediidiriski arvestamine

olema krediidiriski kindlakstegemise protsessi, krediidiriski hindamise ja eeldatava krediidikahju mõõtmise põhietapp.

35. Kõrgem juhtkond peaks kaaluma vajalikke fakte ja asjaolusid, sealhulgas ettevaatavaid andmeid, mis võivad põhjustada eeldatava krediidikahju erinevusi võrreldes varasema kogemusega ning mõjutada krediidiriski ja rahavoogude täielikku laekuvust.
36. Mis puudutab laenuvõtjate omaduste, suutlikkuse ja kapitaliga seotud tegureid, laenuõuete tingimusi ja tagatisena panditud varasid koos muude krediidiriski maandavate teguritega, mis võivad mõjutada rahavoogude täielikku laekuvust, siis peaks krediidasutus (sõltuvalt riskipositsiooni tüübist) võtma arvesse:
- a. oma laenuandmise põhimõtteid ja menetlusi, sealhulgas oma laenude väljastamise standardeid ja laenuitingimusi, mis kehtisid laenuvõtja laenuõude esmasel kajastamisel, ning seda, kas laenuõue väljastati põhimõtetest tehtud erandi alusel. Krediidasutuse laenuandmise põhimõtted peaksid sisaldama asutuse laenude väljastamise standardite üksikasju ning suuniseid ja menetlusi, millest krediidasutuse laenuandmise heakskiitmise protsessis juhitudakse;
 - b. laenuvõtja püsivaid sissetulekuallikaid, millest ta kavatseb tasuda osamakseid;
 - c. laenuvõtja suutlikkust luua finantsinstrumendi kehtivuse ajal piisav rahavoog;
 - d. laenuvõtja üldist finantsvõimenduse taset ja finantsvõimenduse muutumise ootusi;
 - e. laenuvõtja stiimuleid või valmisolekut oma kohustusi täita;
 - f. koormamata vara,¹⁰ mida laenuvõtja võib turul tagatisena või kahepoolselt pantida, et koguda vahendeid, ja selle vara väärtuse eeldatavat muutumist;
 - g. mõistlike eelduste kohaselt võimalikke ühekordseid sündmusi ja korduvat käitumist, mis võib mõjutada laenuvõtja suutlikkust täita lepingulisi kohustusi, ja
 - h. tagatise väärtuse õigeaegset hindamist ja tegureid, mis võivad mõjutada tagatise tulevast väärtust (pidades meeles, et tagatiste väärtused mõjutavad otseselt makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnanguid).

¹⁰ Komisjoni 18. detsembri 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 2015/79, millega muudetakse rakendusmäärust (EL) nr 680/2014 (millega sätestatakse rakenduslikud tehnilised standardid seoses krediidasutuste ja investeerimisühingute järelevalvelise aruandlusega vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 575/2013) seoses vara koormatistega, ühtse andmepunktide mudeliga ja valideerimiseeskirjadega.

37. Krediidiasutus peaks arvesse võtma oma ärimudeli ning praeguste ja prognoositavate makromajanduslike tingimustega seotud tegureid, kui need võivad mõjutada tema suutlikkust nõuda sisse saadaolevaid summasid. Muu hulgas tuleb arvesse võtta
- a. konkurentsi-, õigus- ja regulatiivnõudeid;
 - b. asutuse üldise laenumahu suundumusi;
 - c. krediidiasutuse laenuõuete üldist krediidiriski profiili ja seotud eeldatavaid muutusi;
 - d. krediidi kontsentreerumist laenuvõtjate või tooteliigi, segmendi või geograafilise turu järgi;
 - e. laekumise, mahakandmise ja sissenõudmisega seotud eeldusi;
 - f. krediidiasutuse krediidiriski läbivaatamise süsteemi kvaliteeti ja krediidiasutuse kõrgema juhtkonna ja juhtorgani järelevalve taset ning
 - g. muid tegureid, mis võivad mõjutada eeldatavat krediidikahju, muu hulgas töötuse määra eeldatavad muutused, sisemajanduse koguprodukt, võrdlusintressimäärad, inflatsioon, likviidsustingimused või tehnoloogia.
38. Usaldusväärse krediidiriski meetodika peab kaaluma erinevaid võimalikke stsenaariume ega tohi tugineda pelgalt subjektiivsetele, erapoolikutele või liiga optimistlikele kaalutlustele. Krediidiasutus peaks välja töötama ja dokumenteerima eeldatava krediidikahju hindamisel kasutatavate asjaomaste stsenaariumide koostamise protsessid. Eelkõige:
- a. peaks krediidiasutus tõendama ja dokumenteerima, kuidas muutuksid eeldatava krediidikahju hinnangud koos stsenaariumide muutustega, sealhulgas selliste asjaomaste välistingimuste muutustega, mis võivad mõjutada eeldatava krediidikahju hinnanguid või eeldatava krediidikahju komponentide arvutamist (nt makseviivituse tõenäosuse ja makseviivitusest tingitud kahjumäära parameetrid);
 - b. peaks krediidiasutusel olema dokumenteeritud protsess, kuidas määratakse kindlaks stsenaariumide ajavahemik ja kuidas hinnatakse vajadusel eeldatavat krediidikahju seoses riskipositsioonidega, mille kehtivusaeg ületab kasutatud majandusprognoosi(de)ga hõlmatud perioodi;
 - c. võib asutus ise stsenaariumid koostada või allhankida. Asutuses koostatud stsenaariumide jaoks peaks olema hulk eri eksperte, näiteks riskiekspertid, ökonomistid, ärijuhid ja kõrgema juhtkonna liikmed, kes aitavad valida stsenaariume, mis on krediidiasutuse krediidiriski positsiooni profiili seisukohalt olulised. Allhangitud stsenaariumide korral peaks krediidiasutus tagama, et väline teenusepakkuja kohandab stsenaariume nii, et need kajastavad krediidiasutuse ettevõtlus- ja krediidiriski positsiooni profiili, sest krediidiasutus vastutab nende stsenaariumide eest;

- d. tuleks teha järelduste tagamaks, et eeldatava krediidikahju hinnangud võtavad arvesse ja hõlmavad kõige olulisemaid majandustegureid, mis mõjutavad laekuvust ja krediidiriski, ning
- e. kõrgem juhtkond võiks võtta kättesaadavad turunäitajad (näiteks krediidiriski vahetuslepingud) kehtivaks võrdlusaluseks, mille suhtes kontrollida oma otsuste järjepidevust.
39. Kuigi krediidasutus ei pea stsenaariumisimulatsiooni abil tuvastama või mudeldama igat võimalikku stsenaariumi, peaks ta eeldatava krediidikahju hinnangute väljatöötamisel kaaluma kogu mõistlikku ja põhjendatud teavet, mis on toote, laenuvõtja, ärimudeli või majandusliku ja õiguskeskkonna seisukohalt oluline. Kui krediidasutus koostab selliseid hinnanguid finantsaruandluse tarbeks, peaks ta võtma arvesse kogemusi ja õppetunde, mis ta on saanud samalaadsest regulatiivsel otstarbel tehtud tegevusest (kuigi stressistsenaariumid ei ole otseselt ette nähtud raamatupidamislikel eesmärkidel kasutamiseks). Ettevaatavad andmed, sealhulgas majandusprognosid ja seotud krediidiriski tegurid, mida kasutatakse eeldatava krediidikahju hinnangutes, peaksid olema kooskõlas finantsaruannetes, eelarves, strateegilistes ja kapitaliplaanides sisalduvate teiste asjaomaste hinnangute sisendandmete ning muu teabega, mida kasutatakse krediidasutuse juhtimisel ja aruandluses.
40. Kõrgem juhtkond peaks suutma tõendada, et ta mõistab ja kaalub laenuõuete hindamisel nõuetekohaselt olemuslikke riske. Krediidasutus peaks pöörama erilist tähelepanu järgmistele faktilistele seaduspäradele, mis võivad osutada eeldatava krediidikahju ebaõigetele hinnangutele:
- a. laenuvõtjale laenu andmine nõrga tuluvoo alusel (mis ei pruugi majanduslanguse ajal jätkuda) või laenuvõtja sissetulekuallikaid tõendavate dokumentide puudumine või nende piiratud kontrollimine;
- b. suured võlteenindusnõuded võrreldes laenuvõtja olemasoleva eeldatava netorahavooga;
- c. paindlikud maksegraafikud, sealhulgas maksepuhkused, ainult intresside maksmine ja negatiivse amortisatsiooni tunnused;
- d. kinnisvara või varapõhise rahastamise korral laenusummad, mis on rahastatud vara väärtusega võrdsed või seda ületavad või ei paku muul viisil piisavat tagatise kaitsemäära;
- e. laenuvõtja finantsraskustest tingitud põhjendamatult sage laenuõuete muutmine¹¹ või laenuõuete uuesti läbirääkimine / muutmine muudel põhjustel (näiteks krediidasutuste avalduv konkurentscurve);

¹¹ Vt ka komisjoni 9. jaanuari 2015. aasta rakendusmäärus (EL) nr 2015/227, millega muudetakse rakendusmäärust (EL) nr 680/2014, millega sätestatakse rakenduslikud tehnilised standardid seoses krediidasutuste ja investeerimisühingute järelevalvelise aruandlusega vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 575/2013 (ELT L 41, 20.2.2015, lk 1), milles kehtestatakse makseraskuste tõttu restruktureerimise ja viivisnõuete määratlused.

- f. klassifitseerimise ja reitingu nõuetest kõrvalehoidmine, sealhulgas laenuõuete ajatamine, refinantseerimine või ümberklassifitseerimine;
 - g. krediidimahu põhjendamatu suurenemine, eriti seoses sama turu teistelt laenuandjatelt võetud laenumahu suurenemisega, ja
 - h. tähtjaks tasumata laenude, halva kvaliteedi ja langenud väärtusega laenude suurenev maht ja mõju.
41. Krediidiasutuse raamatupidamisarvestuse põhimõtted ja allahindlusmetoodika peaksid sisaldama kriteeriume a) finantsraskustest või muudest põhjustest tulenevateks laenuõuete uuesti läbirääkimiseks / muutmiseks, arvestades ka komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 680/2014 V lisa 2. osas sätestatud makseraskuste tõttu restruktureerimise erimääratlusi ja b) ostetud või väljastatud, krediidid tõttu langenud väärtusega laenuõuete käsitlemist, nagu on kindlaks määratud kohaldatavas raamatupidamistavas:
- a. mis puudutab laenuõuete uuesti läbirääkimist / muutmist, siis peaks krediidiasutus võtma arvesse järgmisi kriteeriume:
 - i. allahindlusmetoodika peab võimaldama krediidiasutusel hinnata põhjalikult krediidiriski ja mõõta eeldatavat krediidikahju nii, et allahindlustase kajastab ka edaspidi uuesti läbiräägitud / muudetud riskipositsiooni põhiosa laekuvust sõltumata sellest, kas algse vara kajastamine on kehtiva raamatupidamistava alusel lõpetatud või mitte;
 - ii. uuesti läbirääkimine / muutmine ei tohiks automaatselt tähendada, nagu oleks riskipositsiooni krediidirisk kohe vähenenud. Aruandluses kajastatud paranenud krediidiriskist tingitud allahindlustaseme alanemist peaksid toetama tugevad tõendid. Enne kui leitakse, et krediidirisk on vähenenud, peaksid kliendid tõendama mõistliku ajavahemiku jooksul pidevalt rahuldavat maksevõimet, võttes arvesse ka komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 680/2014 V lisa 2. osas määratletud katseajaga riskipositsioonide nõudeid;
 - iii. krediidiasutus peaks hoolikalt kaaluma, kas laenu põhiosa laekumine on mõistlikult tagatud, kui pärast uuesti läbirääkimist või muutmist toimub tagasimaksmine vaid intressimaksetena. Pealegi võivad edasised eeldatavad viivitused nende rahavoogude maksmisel tõendada, et krediidirisk ei ole paranenud, ja seega tuleks eeldatava krediidikahju tase hoolikalt ümber hinnata;
 - iv. metoodika kohaselt tuleks paluda laenu andvatel töötajatel teatada viivitamata krediidiasutuse raamatupidamisüksusele, kui riskipositsioonid on uuesti läbi räägitud või neid on muudetud, et tagada muudatuse nõuetekohane arvestus. Kui uuesti läbirääkimine ja muutmine on keerukam, peaksid laenu andvad töötajad ja raamatupidamisüksus korrapäraselt teavet vahetama;

- b. krediidi tõttu langenud väärtusega ostetud või väljastatud laenuõuetega seoses peaks krediidiasutus võtma arvesse järgmisi kriteeriume:
- i. meetodika peaks võimaldama krediidi tõttu langenud väärtusega ostetud või väljastatud laenude nõuetekohast kindlakstegemist ja arvestamist;
 - ii. nende laenuõuete rahavoogude prognoosid tuleks igal aruandeperioodil läbi vaadata ja vajadusel ajakohastada. Ajakohastamine peaks olema nõuetekohaselt tõendatud ja dokumenteeritud ning kõrgem juhtkond peaks selle heaks kiitma.

4.2.3 3. põhimõte. Krediidiriski reitingu andmise protsess ja rühmitamine

Krediidiasutuses peaks kehtima krediidiriski reitingu andmise protsess, et rühmitada laenuõudeid asjakohasel viisil ühiste krediidiriskitunnuste alusel.

Krediidiriski reitingu andmise protsess

42. Krediidiriski hindamise protsessi raames peaks krediidiasutus kehtestama kõikehõlmavad menetlused ja infosüsteemid, mille abil tehakse järelevalvet laenuõuete kvaliteedi üle. Nende hulka kuulub tõhus krediidiriski reitingu andmise protsess, mis kajastab aja jooksul ilmnedavat või võivad krediidiriski muutuvat taset, laadi ja põhjuseid ning mille eesmärk on mõistlikult tagada, et kõiki laenuõudeid jälgitakse korrektselt ja eeldatava krediidikahju allahindlust mõõdetakse asjakohasel viisil.
43. Krediidiriski reitingu andmise protsessi osaks peaks olema sõltumatu läbivaatamistegevus. Selle käigus peaks sõltumatu sisekontroll läbi vaatama riskipositsioonidele esialgu määratud klassid ja nende jooksvad ajakohastused laenuandmisega tegeleva esmatasandi personali poolt.
44. Krediidiasutus peaks võtma laenuõude krediidiriski klassi esmasel kajastamisel arvesse mitut kriteeriumi, sealhulgas vajalikul määral tooteliiki, tingimusi, tagatise liiki ja suurust, laenuvõtja omadusi ja geograafilist paiknemist või nende kriteeriumide kombinatsiooni.
45. Kui krediidiasutus muudab määratud krediidiriski klasse kas portfelli alusel või individuaalselt, peaks ta võtma arvesse muid asjaomaseid tegureid, muu hulgas näiteks majandusharu väljavaate muutusi, ettevõtluse kasvumäära, tarbijate kindlustunnet ja majandusprognooside muutusi (näiteks seoses intressimäärade, töötusmäära ja toormehindadega) ning pärast esmast kajastamist laenude väljastamisel tuvastatud puudusi.
46. Krediidiriski muutuste mõju hindamisel peaks krediidiriski reitingusüsteem kajastama kõiki laenuõudeid, mitte ainult neid, mille krediidirisk võib olla märgatavalt suurenenud, mis on kandnud kahju või on muul viisil langenud väärtusega laenud. See on vajalik selleks, et krediidiriski reitingusüsteemis saaks krediidiriski asjakohasel viisil eristada ja laenuõudeid rühmitada ning kajastada üksikute riskipositsioonidega seotud riski ning kõigi riskipositsioonide koondamisel krediidiriski taset portfellis tervikuna. Selles kontekstis

võimaldaks tõhus krediidiriski reitingusüsteem krediidasutusel kindlaks teha nii krediidiriski reitingu muutused kui ka krediidiriski suured muutused.

47. Krediidasutus peaks kirjeldama oma krediidiriski reitingusüsteemi elemente, määrates selgelt iga krediidiriski klassi ja töötajad, kes vastutavad süsteemi kavandamise, elluviimise, toimimise ja tulemuslikkuse eest, samuti need, kes vastutavad korrapärase katsetamise ja valideerimise eest (st sõltumatu läbivaatamistegevus).
48. Krediidiriski klassid tuleks läbi vaadata iga kord, kui saadakse uut asjakohast teavet või kui krediidasutuse ootused krediidiriski suhtes on muutunud. Määratud krediidiriski klassid tuleks korrapäraselt ametlikult läbi vaadata (näiteks vähemalt kord aastas või sagedamini, kui see on jurisdiktsioonis nõutav), et tagada mõistlikul viisil nende klasside täpsus ja ajakohasus. Selliste individuaalselt hinnatud laenuõuete krediidiriski klassid, mis kujutavad endast suuremat riski või langenud väärtusega laene, tuleks läbi vaadata sagedamini kui kord aastas. Eeldatava krediidikahju prognoose peaks õigel ajal ajakohastama, et kajastada riskipositsioonide rühmade või üksikute riskipositsioonide krediidiriski klasside muutusi.

Rühmitamine ühiste krediidiriskitunnuste alusel

49. Krediidasutus peaks rühmitama ühiste krediidiriskitunnustega riskipositsioonid piisavalt suure täpsusastmega, et oleks võimalik mõistlikult hinnata krediidiriski muutusi ja seega mõju nende rühmade eeldatava krediidikahju hindamisele.
50. Krediidasutuse riskipositsioonide rühmitamise meetoodika krediidiriski hindamisel (näiteks instrumendi liigi, tootetingimuste, majandusharu või turusegmendi, geograafilise asukoha või väljalaskeaasta alusel) peaks olema dokumenteeritud, see tuleb asjakohasel viisil läbi vaadata ja kõrgem juhtkond peab selle asutusesiseselt heaks kiitma.
51. Laenuõuded tuleks rühmitada ühiste krediidiriskitunnuste alusel nii, et krediidiriski taseme muutused on vastavuses mõjuga, mida muutuvad tingimused avaldavad krediidiriski ühtsetele põhjustele. See hõlmab ettevaatavate andmete, sealhulgas makromajanduslike tegurite muutmise kontserni krediidiriskile avalduva mõju arvessevõtmist. Kõrgem juhtkond peaks rühmitamise alused läbi vaatama tagamaks, et rühma kuuluvad riskipositsioonid jäävad krediidiriski põhjustele reageerides ühtseks ning et asjaomased krediidiriskitunnused ja nende mõju rühma krediidiriski tasemele ei muutu aja jooksul.
52. Riskipositsioone ei tohiks rühmitada nii, et teatavate riskipositsioonide krediidiriski suurenemine jääb rühma kui terviku tulemuslikkuse varjus märkamatuks.
53. Krediidasutus peaks olema kehtestanud usaldusväärse protsessi, millega on tagatud tema laenuõuete asjakohane esialgne rühmitamine. Kui seejärel saadakse uut asjakohast teavet või kui krediidasutuse muutunud ootused krediidiriski suhtes näitavad, et püsivad kohandused on põhjendatud, tuleb riskipositsioonide rühmitamist uuesti hinnata ja riskipositsioonid ümber jaotada. Kui krediidasutus ei ole suuteline riskipositsioone õigel ajal ümber jaotama, tuleks kasutada ajutisi kohandusi.

Ajutiste kohanduste kasutamine

54. Krediidiasutus peaks kasutama allahindluse ajutisi kohandusi üksnes ajutise lahendusena, eelkõige mööduvates oludes või juhul, kui ei ole piisavalt aega, et lisada uus vajalik teave sobival viisil olemasolevasse krediidiriski reitingu andmise ja modelleerimise protsessi või jaotada laenuõuete olemasolevad rühmad ümber, või kui laenuõuete rühma kuuluvad laenuõuded reageerivad teguritele või sündmustele teistmoodi, kui esialgu eeldati.
55. Püsiva riskiteguri korral ei tohiks selliseid kohandusi pika aja vältel järjepidevalt kasutada. Kui eeldatakse, et kohandamise põhjus ei ole ajutine – näiteks ilmneb uus riski põhjus, mida ei ole krediidiasutuse allahindluse metoodikasse lisatud –, tuleks metoodikat lähiajal ajakohastada, et lisada tegur, mis avaldab arvatavasti eeldatava krediidikahju mõõtmisele püsivat mõju.
56. Ajutiste kohanduste kasutamine nõuab oluliste hinnangute tegemist ja loob võimaluse erapoolikuseks. Erapoolikuse tekke vältimiseks peaksid ajutised kohandused olema otseses kooskõlas tulevikuproгноosidega, neid peaksid toetama asjakohased dokumendid ja nende suhtes tuleks kohaldada sobivaid juhtimisprotsesse.

4.2.4 4. põhimõte. Allahindluse piisavus

Krediidiasutuse allahindluste koondsumma peaks olema piisav ja kooskõlas kohaldatava raamatupidamistava eesmärkidega, olgu allahindlused kindlaks määratud kollektiivsel või individuaalsel alusel.

57. Krediidiasutus peaks rakendama usaldusväärset krediidiriski metoodikat, et töötada eeldatava krediidikahju jaoks välja allahindluse üldine saldo kooskõlas kohaldatava raamatupidamistavaga ja peegeldada selle tava raames eeldatavat krediidikahju õigesti.
58. Allahindluse piisavust hinnates tuleks krediidiasutusel võtta arvesse aruandekuupäeval olemas olevaid asjaomaseid tegureid ja ootusi, mis võivad mõjutada ülejäänud rahavoogude laekuvust laenuõuete rühma või üksiku laenuõude kehtivusaja jooksul. Krediidiasutus peaks kooskõlas kohaldatava raamatupidamistavaga arvesse võtma teavet, mis ulatub kaugemale varasematest ja praegustest andmetest, ning mõistlikke ja põhjendatud ettevaatavaid andmeid, sealhulgas makromajanduslikke tegureid, mis on hinnatava(te) riskipositsiooni(de) seisukohast olulised (näiteks jae- või hulgemüük).
59. Sõltuvalt võimalusest lisada eeldatava krediidikahju hindamisse ettevaatavad andmed võib krediidiasutus kasutada individuaalse või kollektiivse hindamise meetodeid. Olenemata hindamismeetodist peab see olema vastavuses asjakohaste raamatupidamisnõuetega ega tohi põhjustada märgatavalt erinevat allahindluse mõõtmist. Individuaalne ja kollektiivne hindamine moodustavad koos eeldatava krediidikahju allahindluse aluse.
60. Kasutatud eeldatava krediidikahju hindamise meetod peaks olema konkreetsetes tingimustes kõige sobivam ja üldiselt kooskõlas viisiga, kuidas krediidiasutus laenuõuet haldab. Näiteks kasutatakse kollektiivset hindamist sageli ühiste krediidiriskitunnustega ühtsete laenuõuete

suurte rühmade, näiteks jaemügiportfellide korral. Individuaalset hindamist kasutatakse tihti oluliste riskipositsioonide korral või siis, kui üksiklaenu tasandil on tuvastatud krediitprobleeme, näiteks jälgimisnimekirjad ja tähtjaks tasumata laenud.

61. Olenemata krediitiasutuse kasutatavast hindamismeetodist (individuaalne või kollektiivne) peaks asutus tagama, et selle tulemusena ei kajastata eeldatavat krediitkahju viivitusega.
62. Kui krediitiasutus kasutab individuaalset hindamist, peaks eeldatava krediitkahju hindamine hõlmama alati kõikide mõistlike ja põhjendatud ettevaatavate andmete, sealhulgas makromajanduslike tegurite eeldatavat mõju laekuvusele ja krediidiriskile. Nagu kollektiivsel hindamisel, nii peaks ka individuaalse hindamise meetodi kasutamisel näitama krediitiasutuse dokumentatsioon selgelt, kuidas individuaalne hindamine kajastab ettevaatavaid andmeid, sealhulgas makromajanduslikke tegureid.
63. Kui krediitiasutuse riskipositsioonide individuaalsel hindamisel ei arvestata ettevaatavaid andmeid piisavalt ja et teha kindlaks ettevaatavate andmete ja eeldatava krediitkahju hinnangute vahelised seosed, mis ei pruugi olla individuaalsel tasandil nähtavad, peaks krediitiasutus ühiste krediidiriskitunnustega laenuõuded rühmitama, et hinnata ettevaatavate andmete, sealhulgas makromajanduslike tegurite mõju. Kui aga krediitiasutus otsustab vastupidiselt, et kõik mõistlikud ja põhjendatud ettevaatavad andmed on eeldatava krediitkahju hindamisse kaasatud, ei tuleks teha uut ettevaatavat kollektiivset hindamist, kui see võib tingida topeltarvestuse.

4.2.5 5. põhimõte. Eeldatava krediitkahju mudeli valideerimine

Krediitiasutus peaks kehtestama eeldatava krediitkahju mõõtmise mudelite asjakohase valideerimise põhimõtted ja mudelid.

64. Eeldatava krediitkahju hindamise ja mõõtmise protsessis võib krediitiasutus kasutada nii üksiku laenuõude kui ka kogu portfelli tasandil riski kindlakstegemiseks ja mõõtmiseks mudeleid ja eeldustepõhiseid prognoose, mille hulka kuuluvad krediidi liigitamine, krediidiriski kindlakstegemine, eeldatava krediitkahju allahindluse mõõtmine raamatupidamise tarbeks, stressitestide tegemine ja kapitali jaotamine. Eeldatava krediitkahju hindamise ja mõõtmise protsessis kasutatavates mudelites tuleks arvestada muutuste mõju laenuvõtjale ja sellistele krediidiriskiga seotud näitajatele nagu makseviivituse tõenäosus, makseviivitusest tingitud kahjumäärad, riskipositsioonide summad, tagatise väärtus, makseviivituse tõenäosuse muutumine ja asutusesisese laenuvõtja krediidiriski klassid, tuginedes varasematele, praegustele ja ettevaatavatele mõistlikele ja põhjendatud andmetele, sealhulgas makromajanduslikele teguritele.
65. Krediitiasutus peaks olema kehtestanud kindlad põhimõtted ja menetlused, millega mudeli kasutuselevõtul ja jooksvalt sobival viisil valideeritakse krediidiriski hindamise ja eeldatava krediitkahju mõõtmise mudelite täpsust ja järjepidevust, sealhulgas mudelipõhiseid krediidiriski reitingu süsteeme ja protsesse ning kõigi asjaomaste riskikomponentide

hindamist. Sellised põhimõtted ja menetlused peaks asjakohasel viisil hõlmama professionaalset hinnangut.

66. Mudel tuleks valideerida siis, kui eeldatava krediidikahju mudelid on juba välja töötatud ja neis tehakse olulisi muudatusi. Valideerimine peaks tagama, et mudelid on ettenähtud kasutusviisiks jätkuvalt sobivad.
67. Usaldusväärne valideerimisraamistik peaks sisaldama muu hulgas järgmisi elemente.
- a. Selged ülesanded ja kohustused, et valideerida mudelit piisava sõltumatuse ja pädevusega. Mudelit tuleks valideerida selle väljatöötamise protsessist sõltumatult ja seda peaksid tegema vajalike kogemuste ja eksperditeadmistega töötajad. Mudeli valideerimisel saadud järeldustest ja tulemustest tuleks asjakohast juhtimistasandit kiiresti ja õigel ajal teavitada. Kui krediidiasutus on valideerimistegevuse allhankinud, jääb krediidiasutus vastutavaks kogu mudeli valideerimise töö tulemuslikkuse eest ja peaks tagama, et välise teenuseosutaja töö vastab järjepidevalt mudeli usaldusväärse valideerimise raamistiku elementidele.
 - b. Mudeli valideerimise asjakohane ulatus ja meetodika peaksid hõlmama süstemaatilist protsessi, mille käigus hinnatakse mudeli usaldusväarsust, järjepidevust ja täpsust, samuti kestvat asjakohasust selle aluseks oleva individuaalse laenunõude või portfelli seisukohalt. Tõhus mudeli valideerimise protsess peaks võimaldama tuvastada ka mudeli võimalikud piirangud ja need õigel ajal kõrvaldada. Valideerimine peaks hõlmama ka mudeli sisendandmete läbivaatamist, mudeli kavandamist ja väljundeid/tulemuslikkust.
- *Mudeli sisendandmed.* Krediidiasutus peaks kehtestama mudeli sisendandmetena kasutatava teabe kohta (varasemad, praegused ja ettevaatavad andmed) asutusesisesed kvaliteedi- ja usaldusväarsuse standardid. Eeldatava krediidikahju allahindluse hindamiseks kasutatavad andmed peaksid olema krediidiasutuse portfelli seisukohast olulised ning võimalikult täpsed, usaldusväärsed ja täielikud (st eranditeta, mis võivad muuta eeldatava krediidikahju hinnangud erapoolikuks). Valideerimine peaks tagama, et kasutatavad andmed vastavad nendele standarditele.
 - *Mudeli kavandamine.* Mudeli kavandamise valideerimisel tuleks hinnata, kas mudeli aluseks olev teooria on kontseptuaalselt usaldusväärne, tunnustatud ja ettenähtud otstarbeks üldiselt heaks kiidetud. Ettevaatavalt tuleks valideerimisel hinnata ka seda, mis ulatuses saab mudelis üldisel ja üksiku riskiteguri tasandil arvesse võtta majandus- või laenukeskkonna, portfelli äriprofiili või strateegia muutusi, ilma et see vähendaks märkimisväärselt mudeli töökindlust.
 - *Mudeli väljund/tulemuslikkus.* Krediidiasutus peaks olema kehtestanud asutusesisesed mudeli vastuvõetava tulemuslikkuse standardid. Kui tulemuslikkuse künnist ületatakse olulisel määral, tuleks võtta parandusmeetmeid kuni mudeli ümberkalibreerimise või ümbertegemiseni.

- c. Mudeli valideerimise raamistik ja protsess tuleks igakülselt dokumenteerida. Selle käigus tuleks kirja panna valideerimismenetlus, valideerimismetoodika ja vahendite muudatused, kasutatud andmete ulatus, valideerimistulemused ja vajadusel võetud parandusmeetmed. Krediidiasutus peaks tagama dokumentatsiooni korrapärase läbivaatamise ja ajakohastamise.
- d. Mudeli valideerimise protsessi peaksid läbi vaatama sõltumatud isikud (nt asutusesised või -välised pooled), et hinnata mudeli valideerimise protsessi üldist tulemuslikkust ja sõltumatust väljatöötamisprotsessist. Läbivaatamisel saadud järeldustest tuleks teavitada asjakohast juhtimistasandit (nt kõrgem juhtkond, auditikomitee) kiiresti ja õigel ajal.

4.2.6 6. põhimõte. Kogemuspõhine krediidi hinnang

Krediidiriski hindamisel ja eeldatava krediidikahju mõõtmisel on hädavajalik, et krediidiasutus kasutaks kogemuspõhist krediidi hinnangut, eriti kui ta kaalub mõistlikke ja põhjendatud ettevaatavaid andmeid, sealhulgas makromajanduslikke tegureid.

- 68. Krediidiasutusel peaksid olema vajalikud vahendid, et tagada eeldatava krediidikahju usaldusväärne hindamine ja õigeaegne kajastamine. Kuivõrd teave varasema kahju või praeguste tingimuste mõju kohta ei pruugi laenuõuetega seotud krediidiriski täielikult kajastada, peaks krediidiasutus kasutama kogemuspõhist krediidi hinnangut, et võtta hoolikalt arvesse kõikide mõistlike ja põhjendatud ettevaatavate andmete, sealhulgas makromajanduslike tegurite oodatavat mõju oma eeldatava krediidikahju hinnangule. Krediidiasutuse kogemuspõhise krediidi hinnangu kasutamine tuleks dokumenteerida krediidiasutuse krediidiriski meetodikas ja selle üle peaks tegema asjakohast järelevalvet.
- 69. Varasem teave annab kasuliku aluse, mille põhjal tuvastada laenuõuetega seotud krediidiriski põhjuste kindlakstegemiseks vajalikud suundumused ja korrelatsioon. Siiski ei tohi eeldatava krediidikahju hinnangutes eirata (tuleviku-)sündmuste ja tingimuste mõju neile põhjustele. Hinnang peaks kajastama sellisest mõjust tulenevat eeldatavat rahapuudujääki tulevikus.
- 70. Ettevaatavate andmete arvessevõtmist ei tohiks vältida põhjusel, et krediidiasutus peab selliste andmete kaasamise kulu väga suureks või tarbetuks, või põhjusel, et tulevikustsenaariumide koostamisel esineb ebakindlust, välja arvatud juhul, kui lisakulu ja kaasnev koormus ei aita kaasa eeldatavat krediidikahju käsitleva raamatupidamistava kvaliteetselle täitmisele.
- 71. Krediidiasutus peaks suutma tõendada, et eeldatava krediidikahju hindamisel arvesse võetavad ettevaatavad andmed on seotud konkreetsete riskipositsioonide või portfelliide krediidiriski põhjustega. Et ametlike statistiliste terminite kohast tugevat seost teatavate andmeliikide vahel või isegi kogu teabekogumi ja krediidiriski põhjuste vahel ei pruugi olla võimalik tõendada, peaks krediidiasutus kasutama üksiku või ühise allahindluse asjakohase taseme kindlaksmääramisel oma kogemustel põhinevat krediidi hinnangut. Kui individuaalne

või kollektiivne hindamine ei hõlma oluliseks peetavat ettevaatavat tegurit, võib olla vaja teha ajutisi kohandusi.

72. Makromajanduslikke prognoose ja muud asjaomast teavet tuleks kohaldada järjepidevalt kõigi portfelli suhtes, mille krediidiriski põhjuseid need prognoosid/eeldused ühteviisi mõjutavad. Lisaks peaks krediidasutus kasutama eeldatava krediidikahju prognooside väljatöötamiseks kogemuspõhist krediidi hinnangut, et võtta arvesse oma asukohta krediidsüklis, mis võib olla erinev eri jurisdiktsioonides, kus asutusel on laenuõudeid.
73. Krediidasutus peaks olema raamatupidamises kajastatava eeldatava krediidikahju allahindlustaseme kindlaksmääramisel hoolas tagamaks, et saadud hinnangud on asjakohased (st järjekindlalt erapooletud, mitte ala- ega ülehinnatud).
74. Peale selle peaks krediidasutus oma eeldatava krediidikahju hindamisel kasutama suurt hulka – muu hulgas ettevaatavat – teavet, mis on saadud krediidiriski juhtimise protsessi käigus riskijuhtimise ja kapitali adekvaatsuse kohta.

4.2.7 7. põhimõte. Ühised protsessid, süsteemid, vahendid ja andmed

Krediidasutuses peaks olema usaldusväärne krediidiriski hindamise ja mõõtmise protsess, mis annab asutuse ühiste protsesside, süsteemide, vahendite ja andmete jaoks tugeva aluse, mille abil hinnata krediidiriski ja arvestada eeldatavat krediidikahju.

75. Krediidasutusel tuleks krediidiriski hindamiseks, eeldatava krediidikahju mõõtmiseks raamatupidamislikel eesmärkidel ja eeldatava kahju kindlaksmääramiseks kapitali adekvaatsuse jaoks kasutada võimalikult suures ulatuses ühiseid protsesse, süsteeme, vahendeid ja andmeid, et parandada tulemuseks saadud eeldatava krediidikahju hinnangute usaldusväärsust ja järjepidevust, suurendada läbipaistvust ning pakkuda turudistsipliini kaudu stiimuleid usaldusväärse krediidiriski tavade järgimiseks.
76. Krediidiriski tavad tuleks korrapäraselt läbi vaadata tagamaks, et kogu krediidasutuse organisatsioonis läbivalt kättesaadavad asjaomased andmed on olemas ja süsteeme ajakohastatakse, kui krediidasutuse laenude väljastamise või äritavad aja jooksul muutuvad või edasi arenevad. Luua tuleks tagasiside ahel, mis kindlustab, et krediidiriski eksperdid, raamatupidamise ja regulatiivse aruandlusega tegelevad töötajad ning eeskätt laene väljastavad töötajad jagavad teavet eeldatava krediidikahju hinnangute, krediidiriski muutuste ja laenuõuetest tegelikult saadud kahju kohta.
77. Eespool nimetatud ühiste protsesside, süsteemide, vahendite ja andmete hulka võiksid kuuluda krediidiriski reitingusüsteemid, makseviivituse hinnanguline tõenäosus (millele kohaldatakse asjakohaseid kohandusi), tähtjaks tasumata laenude seis, laenusumma ja tagatisvara väärtuse suhtarv, varasemad kahjumäärad, tooteliik, kavandatud amortisatsioon, sissemaksetega seotud nõuded, turusegment, geograafiline asukoht, väljalaskeaasta (st väljastamiskuupäev) ja tagatise liik.

4.2.8 8. põhimõte. Avalikustamine

Krediidiasutuse avalikustamistegevus peaks edendama läbipaistvust ja võrreldavust, andes õigeaegset, asjakohast ja otsuste tegemiseks vajalikku teavet.

78. Avalikustamise eesmärk on anda selgel ja arusaadaval viisil suurele hulgale kasutajatele otsuste tegemiseks vajalikku teavet krediitiasutuse finantsseisundi, tulemuslikkuse ja nende muutuste kohta. Krediitiasutus peaks püüdma pakkuda asjakohast ja võrreldavat teavet, nii et kasutajad saaksid teha õigeaegseid, teadlikke otsuseid ning neil oleks võimalik hinnata juhtorgani ja kõrgema juhtkonna juhtimistööd.
79. Finants- ja krediidiriski juhtimise teave tuleks avalikustada vastavalt kohaldatavatele raamatupidamistavadele ja järelevalveraamistikele¹². Krediitiasutus peaks avalikustama teabe, milles kirjeldatakse õiglaselt asutuse krediidiriski positsiooni, sealhulgas tema eeldatava krediidikahju hinnanguid, ning andma vajalikku teavet krediitiasutuse laenude väljastamise tavade kohta.
80. Vastavalt kohaldatavatele raamatupidamisstandarditele ja -eeskirjadele peaks krediitiasutuse kõrgem juhtkond korraldama hindamise, et otsustada, mis määral avalikustatavaid andmeid koondada ja osadeks jagada, et järgida avalikustamisel jätkuvalt raamatupidamisnõudeid ning anda kasutajatele ülevaade krediitiasutuse krediidiriski positsioonist ja eeldatavast krediidikahjust, et nad saaksid teha üksikute asutuste analüüse ja võrdlusi teiste sarnaste rühmadega.
81. Tervikuna võttes peaks avalikustatud kvantitatiivne ja kvalitatiivne teave andma kasutajatele teada, milliseid peamisi eeldusi/sisendandmeid kasutatakse eeldatava krediidikahju hinnangute koostamiseks. Avalikustamisel tuleks rõhutada eeldatava krediidikahju hindamisega kaasnevat põhimõtteid ja määratlusi (näiteks alus, mille põhjal krediitiasutus rühmitab laenuõuded sarnaste krediidiriskitunnustega portfelligesse, ja tema makseviituse määratlus¹³), tegureid, mis põhjustavad muudatusi eeldatava krediidiriski hinnangutes, ning viisi, kuidas on kasutatud kõrgema juhtkonna kogemuspõhist krediidi hinnangut. Oluliste põhimõtete avalikustamisel tuleks märkida, kuidas neid põhimõtteid on krediitiasutuses mingis konkreetses olukorras rakendatud.
82. Krediitiasutus peaks avalikustama kvalitatiivse teabe selle kohta, kuidas ettevaatavad andmed, sealhulgas makromajanduslikud tegurid lisatakse eeldatava krediidikahju hindamise protsessi vastavalt kohaldatavale raamatupidamistavale, eriti kui hindamine toimub individuaalsel alusel.

¹²Kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 VIII osaga, EBA suunistega GL/2016/11 avalikustamisnõuete kohta vastavalt määruse (EL) nr 573/2013 VIII osale ja EBA suunistega GL/2014/14 olulisuse, ärisaladusena käsitatavuse, konfidentsiaalsuse ja teabe avalikustamise sageduse kohta vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 432 lõigetele 1 ja 2 ning artiklile 433.

¹³Täpsemad suunised makseviituse määratluse kohta on järgmise jao punktides 89 ja 90.

83. Laenuõuete rühmitamise aluse avalikustamisel tuleks anda teavet selle kohta, kuidas kõrgem juhtkond kontrollib, et laenuõuded on asjakohaselt rühmitatud, nii et nende rühmade krediidiriskitunnused on ka edaspidi samasugused.
84. Et parandada eeldatava krediidikahju hinnangute jaoks avalikustatava teabe kvaliteeti ja sisukust, peaks krediidasutus andma selgitusi eeldatava krediidikahju hindamisel periooditi tekkivate oluliste muutuste kohta. See teave peaks sisaldama vajalikke kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid andmeid, mis parandavad arusaama sellest, kuidas eeldatava krediidikahju hinnangud muutuvad.
85. Krediidasutuse juhtorgan peaks oma avalikustamis põhimõtted korrapäraselt läbi vaatama tagamaks, et avalikustatud teave on krediidasutuse riskiprofiili, toodetele kontsentreerumise, majandusharu normide ja praeguste turutingimuste seisukohast endiselt asjakohane. Seejuures peaks krediidasutus avalikustama teabe, mis lihtsustab võrdlusi konkurentidega, võimaldades kasutajatel jälgida eri perioodide muutusi krediidasutuse eeldatava krediidikahju hinnangutes ning teha sarnaste riigisiseste ja rahvusvaheliste rühmade sisulisi analüüse.

4.3 Suunised rahvusvahelisi finantsaruandlusstandardeid (IFRS 9) kohaldavatele krediidasutustele

Selles jaos antakse suuniseid IFRS 9 väärtuse langust käsitlevates lõikudes esitatud eeldatava krediidikahju nõuete aspektide kohta – i) kahju allahindlus summas, mis võrdub 12 kuu eeldatava krediidikahju summaga; ii) krediidiriski olulise suurenemise hindamine ja iii) praktiliste abinõude kasutamine –, mis ei ole teiste eeldatavat krediidikahju käsitlevate raamatupidamistavadeга ühised ja mida tuleks lugeda koos käesolevate suuniste teiste osadega.

4.3.1 Kahju allahindlus summas, mis võrdub 12 kuu eeldatava krediidikahju summaga

86. IFRS 9 punktis 5.5.5 on kirjas: „[K]ui finantsinstrumendi krediidirisk ei ole aruandekuupäeval esmase kajastamisega võrreldes oluliselt suurenenud, mõõdab üksus selle finantsinstrumendi kahju allahindlust 12 kuu jooksul eeldatava krediidikahju summas.“ Krediidasutus peaks mõõtma eeldatavat krediidikahju seoses kõigi laenuõuetega ja nullallahindlust ei tohiks pidada tavapäraseks, sest eeldatava krediidikahju hinnangud on tõenäosusega kaalutud summa, mis kajastab alati võimalust, et krediidikahju tekib (vt IFRS 9 punktid 5.5.17 ja 5.5.18). Nullallahindlust võib siiski esineda näiteks täielikult tagatud laenu korral (kuigi krediidasutus peaks olema tagatise väärtuse hinnangute väljatöötamisel ettevaatlik, sest tagatise väljastamisaegne väärtus võib laenu kehtivusaja jooksul muutuda).
87. Krediidasutus peaks olema 12 kuu eeldatava krediidikahju hindamisel ja mõõtmisel aktiivne, sest see võimaldab krediidiriski muutused õigel ajal kindlaks teha ja seega neid muutusi eeldatavas krediidikahjus õigel ajal kajastada. Kooskõlas 6. põhimõttega peaksid 12 kuu eeldatava krediidikahju summa ja ajastamise hinnangud kajastama kõrgema juhtkonna

kogemuspõhist krediidi hinnangut ning pakkuma eeldatava krediidikahju erapooletut tõenäosusega kaalutud hinnangut, kus on arvesse võetud hulka võimalikke tulemusi.

88. IFRS 9s määratletakse 12 kuu eeldatav krediidikahju järgmiselt: „[i]nstrumendi kehtivusaja eeldatava krediidikahjumi osa, mis vastab finantsinstrumendiga seotud kohustuste täitmata jätmise tagajärjel 12 kuu jooksul pärast aruandekuupäeva tekkida võivale eeldatavale krediidikahjumile“¹⁴. Seda arvestades peaks krediidi asutus meeles pidama, et 12 kuu eeldatava krediidikahju summa ei tähenda ainult järgmise 12 kuu jooksul oodatavat kahjumit. Vastavalt IFRS 9 punktile B5.5.43 on see pigem laenuõude või laenuõuete rühma kehtivuse jooksul eeldatav rahapuudujääk, mis on tingitud järgmise 12 kuu jooksul ilmnedavatest võivatest kahjumit põhjustavatest sündmustest. Samuti tuleks krediidi asutusel teadmiseks võtta, et kui kooskõlas IFRS 9 punktiga 5.5.9 hinnatakse, kas finantsinstrumendi korral tuleks hakata kasutama kehtivusaja jooksul eeldatava krediidiriski mõõtmist, tuleb arvestada finantsinstrumendi eeldatava kehtivusaja jooksul esineva kohustuste täitmata jätmise riski muutust. Mõnel juhul lubatakse IFRS 9s kasutada sellisel hindamisel järgmise 12 kuu jooksul tekkivate kohustuste täitmata jätmise riski muutusi. Kuid alati ei pruugi see olla asjakohane ja erilist tähelepanu tuleks pöörata IFRS 9 punktis B5.5.14 esitatud näidetele.
89. IFRS 9 punktis B5.5.37 ei määratleta, mis on kohustuste täitmata jätmine, kuid nõutakse, et krediidi asutused määratleksid selle viisil, mis on kooskõlas asutusesiseses krediidiriskijuhtimises kasutatava määratlusega. IFRS 9 punkt B5.5.37 sisaldab ka vaidlustatavat eeldust, et kohustuste täitmata jätmist ei esine hiljem, kui maksetähtpäeva on ületatud 90 päeva. Raamatupidamislikel eesmärkidel kohustuste täitmata jätmise määratlust vastu võttes peaks krediidi asutus juhinduma määratlusest, mida kasutatakse määruse (EL) nr 575/2013¹⁵ artiklis 178 sätestatud regulatiivsel eesmärgil ja mis hõlmab
- a. kvalitatiivset kriteeriumi, mille kohaselt „krediidi asutus või investeerimisühing leiab, et võlgnik tõenäoliselt ei tasu tema vastu olevaid krediidi iseloomuga nõudeid krediidi asutusele või investeerimisühingule, tema emaettevõtjale või selle tütarettevõtjatele täielikult, kui krediidi asutus või investeerimisühing ei rakendaks selliseid meetmeid nagu tagatise realiseerimine“ (edaspidi „tõenäolise maksmatajätmise sündmused“), ja
 - b. objektiivset näitajat, mille puhul „võlgnik on jätnud tema vastu oleva mis tahes olulise krediidi iseloomuga nõude krediidi asutusele või investeerimisühingule, tema emaettevõtjale või selle tütarettevõtjatele üle 90 päeva tasumata“, mis on samaväärne IFRS 9 punktis B5.5.37 esitatud vaidlustatava eeldusega.
90. Kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 lõikega 1 loetakse makseviivitus võlgnikul tekkinuks, kui on täidetud üks või mõlemad lõike 4 punktides a ja b sätestatud kriteeriumidest. Selles kontekstis peaks krediidi asutus määratlema kohustuste täitmata jätmise kooskõlas võlgnikule antud tõenäolise maksmatajätmise kriteeriumiga enne, kui

¹⁴ Vt IFRS 9 lisa A „Mõisted“.

¹⁵ EBA on avaldanud suunised makseviivituse mõiste kohaldamise kohta määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 alusel.

riskipositsioonil tekib maksetähtpäeva 90päevase ületamise kriteeriumi järgi viivis seisund. Kooskõlas regulatiivsel eesmärgil järgitava käsitusviisiga tuleks määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 lõikes 3 tõenäolisele maksmatajätmisele osutavate näitajatena esitatud elementide loetelu rakendada viisil, mis tagab, et tõenäolise maksmatajätmise sündmused, mis põhjustavad lõpuks rahapuudujäägi, avastatakse õigel ajal. Kui vaadelda lõike 4 punkti b kriteeriumi, siis kuigi pädevad asutused võivad regulatiivsel eesmärgil jaemüügi ja avaliku sektori üksuste kohustuste korral asendada 90päevase näitaja eri toodete osas kuni 180 päevaga, kui seda peetakse kohalikes tingimustes asjakohaseks (vt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 lõike 1 punkt b), ei tohiks seda võimalust pidada IFRS 9 punktis B5.5.37 sätestatud 90päevase vaidlustatava eelduse kohaldamisel nende riskipositsioonide suhtes erandiks.

91. 12 kuu eeldatava krediitkahju summa hinnangu koostamisel peaks krediitiasutus kaaluma mõistlikku ja põhjendatud teavet, millele osutatakse käesolevate suuniste jaos „Mõisted“ ja 6. põhimõtte all ning mis mõjutab krediidiriski, eriti ettevaatavaid andmeid, sealhulgas makromajanduslikke tegureid. Krediitiasutus peaks tegema kogemuspõhise krediidi hindamise, et kaaluda nii kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset teavet, mis võib mõjutada krediitiasutuse krediidiriski hinnangut. IFRS 9s nähakse ette, et kui üksus määrab summat, mis võrdub 12 kuu eeldatava krediitkahju summaga, ei pea ta tegema põhjalikku teabeotsingut. Siiski peaks krediitiasutus kasutama aktiivselt teavet, mis võib mõjutada eeldatava krediitkahju hinnangut, ega tohiks jätta kõrvale või tähelepanuta asjakohast teavet, mis on mõistlikult kättesaadav.
92. Kui krediitiasutus väljastab suure krediidiriskiga riskipositsioone (mida ei tohiks käesoleva punkti kontekstis mõista IFRS 9 punktis 5.5.10 kirjeldatud „madala krediidiriskiga“ riskipositsioonide vastandina) ja tema allahindlusi on mõõdetud esialgu 12 kuu eeldatava krediidiriskiga, peaks krediitiasutus neid riskipositsioone krediidiriski olulise suurenemise suhtes tähelepanelikult jälgima, et tagada riskipositsiooni õigeaegne üleviimine eeldatava krediidiriski kogu kehtivusaega hõlmavale mõõtmisele, et võtta arvesse asjaolu, et suurema riskiga riskipositsioonid on tõenäoliselt volatilsemad ja nende krediidirisk võib kiiremini suureneda.
93. Isegi kui krediidiriski suurenemist ei hinnata oluliseks, peaks krediitiasutus kohandama oma 12 kuu eeldatava krediidiriski hinnangut, et kajastada asjakohaselt krediidiriski muutusi. Sellised kohandused tuleks teha aegsasti enne riskipositsioonide individuaalset või ühist üleviimist eeldatava krediidiriski kogu kehtivusaega hõlmavale mõõtmisele ja arvesse tuleb võtta kõiki krediidiriski muutusi.
94. Ühisel hindamisel peaksid selle rühma riskipositsioonid vastama käesolevate suuniste 3. põhimõtte all sätestatud nõuetele. Eelkõige juhul, kui krediitiasutusele saab kättesaadavaks teave, mille kohaselt tuleb laenuõuete rühmas teha lisa- või teistsugune jaotus, tuleks see rühm jagada alarühmadeks ning 12 kuu eeldatava krediitkahju summaga võrduva summa mõõtmist tuleks ajakohastada igas alarühmas eraldi või kui tegu on mööduva olukorraga, tuleks kohaldada ajutist kohandamist (vt käesolevate suuniste 3. põhimõtte ja selle üksikasjalikud nõuded ajutiste kohanduste kasutamise kohta). Kui kättesaadava teabe

kohaselt on krediidirisk teatavas alarühmas oluliselt suurenenud, tuleks kajastada selle alarühma korral kogu kehtivusaega hõlmavat eeldatavat krediidikahju.

95. Laenunõudeid ei tohiks rühmitada viisil, mis takistab krediidiriski olulise suurenemise õigeaegset tuvastamist (vt ka käesolevate suuniste 3. ja 4. põhimõte, milles käsitletakse lisanõudeid rühmitamise ja eeldatava krediidikahju kollektiivse hindamise kohta).

4.3.2 Krediidiriski olulise suurenemise hindamine

96. IFRS 9 punktis 5.5.4 on sätestatud: „Väärtuse languse nõuete eesmärk on kajastada kehtivusaja jooksul eeldatavat krediidikahju kõigi finantsinstrumentide suhtes, mille – individuaalselt või kollektiivselt hinnatud – krediidirisk on pärast esmast kajastamist oluliselt suurenenud, võttes arvesse kogu mõistlikku ja põhjendatud informatsiooni, kaasa arvatud tulevikku vaatavat informatsiooni.“
97. Selle käsitlusviisi aluspõhimõte seisneb selles, et krediidihinna kujundamisel võetakse arvesse vastaspoole krediidikvaliteeti ja seega ka esmasel kajastamisel eeldatavat krediidikahju. Sellest järeldub, et nõutav intressimäär ei pruugi täielikult korvata krediidiriski suurenemist pärast laenu väljastamist, mistõttu peaks krediidasutus hoolikalt vaagima, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud¹⁶. Niisugusel juhul tuleks laenunõudele kohaldada kehtivusaja jooksul eeldatava krediidikahju mõõtmist.
98. Et kaaluda, kas riskipositsiooni krediidirisk on oluliselt suurenenud, ning mõõta nõutava 12 kuu eeldatavat krediidikahju ja kehtivusaja eeldatavat krediidikahju, peaksid krediidasutuses olema kasutusel usaldusväärne juhtimine, süsteemid ja kontrollimeetmed kooskõlas käesolevates suunistes kirjeldatud põhimõtetega. Kui seda ei ole veel tehtud, peaks krediidasutus võtma kasutusele süsteemid, mis on võimelised töötleva ja korrapäraselt hindama suurt hulka teavet, mida on vaja otsustamiseks, kas konkreetsete laenunõuete või laenunõuete rühmade krediidirisk on oluliselt suurenenud või ei, ning vajadusel kehtivusaja eeldatava krediidiriski mõõtmiseks. Emaettevõtjad ja tütarettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse direktiivi 2013/36/EL, peaksid tagama, et kogu kontsernis kasutatakse ühtset käsitlusviisi. Eelkõige tuleks võtta kasutusele protsessid, millega tagatakse, et krediidasutuse kõrgem juhtkond vaatab läbi ja kiidab heaks eri jurisdiktsioonide majandustingimuste prognoosid ning et prognooside väljatöötamise protsessid, kontrollimeetmed ja majanduslikud eeldused ning nende sidumine krediidikahju eeldustega on kogu kontsernis järjepidevad. Järjepidevuse vajadust ei tohiks tõlgendada nõudena, et tava peab olema kogu kontsernis ühesugune. Vastupidi, sõltuvalt näiteks andmete kättesaadavusest võib järjepidevas raamistikus olla eri jurisdiktsioonidest ja toodetest tulenevaid erinevusi. Need peaksid olema nõuetekohaselt dokumenteeritud ja põhjendatud.

¹⁶ IFRS 9s nõutakse, et üksused kaaluksid krediidiriski olulise suurenemise hindamisel suurt hulka tegureid, ning hinnakujundus võib olla üks neist teguritest.

99. Krediidiasutuse juurutatud protsessid peaksid võimaldama õigel ajal ja terviklikult kindlaks määrata, kas laenuõude esmase kajastamise järel on krediidirisk oluliselt suurenenud, nii et üksik riskipositsioon või sarnaste krediidiriskitunnustega riskipositsioonide rühm viiakse kooskõlas IFRS 9 kohaste vara väärtuse languse raamatupidamisarvestuse nõuetega üle kehtivusaja eeldatava krediidikahju mõõtmisele niipea, kui krediidirisk on oluliselt suurenenud.
100. Nagu on märgitud IFRS 9 punktis B5.5.17, tuleb krediidiriski esmase kajastamise järgse suurenemise olulisuse hindamisel arvesse võtta suurt hulka teavet. Üldiselt kuulub siia teave makromajanduslike tingimuste, majandussektori ja geograafilise piirkonna kohta, mis on konkreetse laenuvõtja või ühiste krediidiriskitunnustega laenuvõtjate rühma seisukohalt asjakohased lisaks laenuvõtja strateegilistele, tema tegevusega seotud ja muudele omadustele. Tähtis on võtta peale kehtivate tingimuste teabe ja varasemate andmete arvesse kõiki mõistlikke ja põhjendatud ettevaatavaid andmeid, mis on ilma ülemäärase kulu ja pingutuseta kättesaadavad (vt ka käesolevate suuniste punkt 131 kasutatava teabekogumi kohta).
101. Allahindluse õigeaegseks kajastamiseks kooskõlas IFRS 9 nõuetega peaks krediidiasutus
- koguma andmeid ja tulevikuprognose oma laenuõuete ja portfelli krediidiriski peamiste põhjuste kohta ning
 - olema suuteline mõõtma nende andmete ja prognooside alusel iga oma laenuõude või portfelli krediidiriski.
102. IFRS 9 punktis B5.5.2 on märgitud: „Kehtivusajal eeldatavad krediidikahjud tuleks üldiselt kajastada enne, kui finantsinstrumendi maksetähtpäeva ületatakse. Tüüpiliselt suureneb krediidirisk oluliselt enne finantsinstrumendi maksetähtpäeva ületamist või täheldatakse muid mahajääva laenusaaja spetsiifilisi tegureid (näiteks muutmine või ümberstruktureerimine)“. Seetõttu peaks krediidiasutus võtma arvesse asjaolu, et krediidikahju mõjutavad tegurid hakkavad sageli halvenema hulk aega (kuid või mõnikord aastaid) enne, kui ilmnevad objektiivsed tõendid mõjutatud laenuõuete viivisseisundi kohta. Krediidiasutus peaks silmas pidama, et viivisseisundi andmed on üldjuhul tagasivaatavad ja sobivad isenesest harva eeldatava krediidikahju meetodi rakendamiseks. Näiteks põhjustavad makromajanduslike tegurite ja laenuvõtja omaduste ebasoodsad suundumused üldiselt krediidiriski taseme tõusu juba enne, kui see avaldub mahajäämist kajastavas teabes viivisseisundina.
103. Seega peaks krediidiasutus IFRS 9 eesmärgi täitmiseks kaaluma mõistliku ja põhjendatud teabe alusel ka makromajanduslike tegurite ja laenuvõtja omaduste ning portfelli krediidiriski taseme vahelisi seoseid. Alustada tuleks varasemate seaduspärade ja praeguste suundumuste üksikasjaliku analüüsiga, mis võimaldaks kindlaks määrata kõige olulisemad krediidiriski põhjused. Kogemuspõhine krediidi hinnang aitab hõlmata praegused ja prognoositud

tingimused, mis riski põhjuseid, eeldatavat rahapuudujääki ja seega oodatavat kahju tõenäoliselt mõjutavad.

104. Krediidiasutus ei peaks tegema sedalaadi analüüse mitte ainult individuaalsete väikelaenude portfelli, näiteks krediitkaardi riskipositsioonide korral, vaid ka suurte individuaalselt hallatavate laenuõuete kontekstis. Näiteks suurte kommerts-kinnisvaralaenudega seoses peaks krediidiasutus arvesse võtma paljude jurisdiktsioonide kommerts-kinnisvaraturu silmatorkavat tundlikkust üldise makromajandusliku keskkonna suhtes ning kaaluma intressimäärade, vabade ametikohtade arvu või muude selliste andmete kasutamist, et teha kindlaks, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud.
105. Krediidiasutus peaks olema kehtestanud selged põhimõtted, sealhulgas läbimõeldud kriteeriumid selle kohta, mida kujutab endast krediidiriski oluline suurenemine eri liiki laenuõuete kontekstis. Need kriteeriumid ja põhjused, miks selliseid meetodeid ja määratlusi peetakse asjakohaseks, tuleks avaldada kooskõlas IFRS 7 „Finantsinstrumendid: Avalikustatav teave“ punktiga 35F. IFRS 9 punktis 5.5.9 on nõutud, et krediidiriski olulise suurenemise hindamisel „kasutab üksus finantsinstrumendi eeldatava kehtivusaja jooksul esineva kohustuste täitmata jätmise riski muutust, mitte eeldatava krediidikahju summa muutust“. Seetõttu peaks krediidiasutus koostama hinnangu kohustuste täitmata jätmise riski ilmnemise, mitte eeldatava krediidikahju kohta (st enne tagatise, garantii või muude krediidiriski maandavate tegurite arvestamist).
106. Krediidiriski olulise suurenemise kindlaksmääramise meetodi väljatöötamisel peaks krediidiasutus vaagima kõiki IFRS 9 punkti B5.5.17 alapunktides a–p sätestatud 16 näitajaklassi (kuivõrd need on hinnatava finantsinstrumendi jaoks asjakohased). Lisaks peaks krediidiasutus kaaluma, kas leidub lisateavet, mida tuleks arvesse võtta. Selliseid näitajaid (nii IFRS 9s kui ka käesolevates suunistes) ei tohiks käsitada kontrollnimekirjana. Konkreetset tüüpi laenuõude krediidiriski olulise suurenemise hindamisel võib mõni näitaja paremini sobida kui teised. Samas peaks krediidiasutus eriti hoolikalt vältima ohtu, et krediidiriski olulist suurenemist ei märgata kohe, kuigi see on tegelikult olemas. Eelkõige ei tohiks krediidiasutus piirata krediidiriski olulist suurenemist olukordadega, kus finantsinstrument muutub eelduste kohaselt langenud väärtusega laenuks (vt IFRS 9 käsitletud väärtuse languse nõuete kolmas etapp). Pigem võib võlgnike krediidirisk oluliselt suurenedada, ilma et oleks tõendeid, et seotud laenuõuete väärtus tõenäoliselt langeb. Tõsiasi, et krediidirisk on oluliselt suurenenud, ei tähenda tingimata, et makseviivitus on tõenäoline – see on lihtsalt palju tõenäolisem kui esmasel kajastamisel. Seda põhimõtet rõhutab IFRS 9 mudeli sümmeetria: on võimalik, et laenuõuded liiguvad kehtivusaja eeldatava krediidikahju hulka, kuid naasevad hiljem 12 kuu eeldatava krediidikahju hulka, kui krediidiriski olulise suurenemise künnist enam ei täideta.

107. Eelkõige peaks krediidasutus kaaluma krediidiriski olulise suurenemise hindamisel järgmist näitajate loetelu (mis ei ole ammendav):

- a. krediidasutuse kõrgema juhtkonna otsus selle kohta, et kui olemasolev laenuõue väljastatakse hiljutisel aruandekuupäeval, oleks riskipositsiooni krediidiriski kajastav laenuõude hinnaelement konkreetse laenuvõtja või laenuvõtjate klassi krediidiriski suurenemise tõttu oluliselt suurem, kui see oli siis, kui laen tegelikult väljastati;
- b. krediidasutuse kõrgema juhtkonna otsus tugevdada tagatist ja/või lepingunõudeid uute laenuõuete korral, mis on sarnased juba väljastatud laenuõuete nendele nõuete krediidiriski muutuste tõttu alates esmasest kajastamisest;
- c. laenusaaja krediidireitingu alandamine krediidireitinguagentuuris või krediidasutusesiseses krediidireitingusüsteemis;
- d. järelevalve ja läbivaatamise alla kuuluvate teenindatavate laenuõuete asutusesiseses krediidihinnangu kokkuvõtte / krediidikvaliteedi näitaja on nõrgem kui esmasel kajastamisel;
- e. üksikvõlgniku (või võlgnike rühma) asjaomaste krediidiriski määravate tegurite halvenemine (nt tulevased rahavood) ning
- f. muudatuste ootus tulenevalt finantsraskustest, sealhulgas neist, mis kvalifitseeruvad määruse (EL) 2015/227 kohaselt makseraskuste tõttu restruktureerimiseks.

Kuigi IFRS 9 rakendamine peaks võimaluse korral kajastama krediidiriski juhtimise tavadid, ei ole see mõnikord asjakohane. Kui näiteks krediidasutus haldab enamikku laenuõudeid ühetaoliselt olenemata krediidiriskist – v.a ainult eriti tugevad või nõrgad laenud –, ei ole laenuõude juhtimise viis tõenäoliselt usaldusväärne näitaja selle kohta, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud.

108. Kui krediidasutus hindab, kas laenuõude krediidirisk on oluliselt suurenenud, peaks ta võtma arvesse veel järgmisi tegureid seoses keskkonnaga, kus krediidasutus või laenuvõtja tegutseb:

- a. konkreetse laenuvõtja või laenuvõtjate rühma seisukohast olulise makromajandusliku väljavaate halvenemine. Makromajanduslikud hinnangud peaksid olema piisavalt andmerohked ja peaksid sisaldama riigi, ettevõtete, kodumajapidamiste ja muud liiki laenuvõtjate seisukohast olulisi tegureid. Lisaks peaksid hinnangud käsitlema kõiki ühe jurisdiktsiooni majandustulemuste asjaomaseid piirkondlikke erinevusi,¹⁷ ning
- b. selle sektori või nende tööstusharude prognooside halvenemine, kus laenuvõtja tegutseb.

¹⁷ Vt käesolevate suuniste 6. põhimõtte ettevaatavate andmete, sealhulgas makromajanduslike tegurite arvessevõtmise kohta.

109. Väga oluliseks tuleks pidada krediidiriski põhjuste korrektset kindlakstegemist ning nende põhjuste ja krediidiriski taseme vahelise seose usaldusväärset näitamist, sest laenu kvalitatiivsete omaduste pealtnäha väike muutus võib olla makseviivituse tekkeriski suure kasvu põhinäitaja. Lisaks sõltub IFRS 9 punkti 5.5.9 kohaselt alates esmasest kajastamisest asetleidnud krediidiriski muutuse olulisus samal ajal ilmnevast makseviivituse riskist. Seega, kui krediidasutus kasutab makseviivituse tõenäosuse muutusi makseviivituse tekkeriski muutuste kindlakstegemise vahendina, peaks ta arvesse võtma selle muutuse olulisust makseviivituse tõenäosuse suhtes, väljendatuna suhtarvuna (või kõikumismäärana), mis on proportsionaalne makseviivituse tõenäosusega esmasel kajastamisel (st makseviivituse tõenäosuse muutus jagatud makseviivituse tõenäosusega esmase kajastamise ajal), võttes arvesse ka IFRS 9 punkti B5.5.11. Siiski tuleks arvesse võtta ka makseviivituse tõenäosuse enda muutuse ulatust (st makseviivituse tõenäosus mõõtmise kuupäeval miinus makseviivituse tõenäosus esmasel kajastamisel).
110. Krediidasutus peaks vaatama kaugemale sellest, mitut klassi reitingu langetamine hõlmab, sest ühe klassi võrra liikumisel ei pruugi makseviivituse tõenäosuse muutus olla lineaarne (seniste andmete ja teatavate jurisdiktsioonide analüüside põhjal on näiteks BB-reitinguga riskipositsiooni makseviivituse tõenäosus viie aasta jooksul umbes kolm korda suurem kui BBB-reitinguga riskipositsioonil). Et ühe klassi võrra liikumise olulisus sõltub ka panga reitingusüsteemi üksikasjalikkusest – ja seega iga klassi ulatusest –, tuleks kindlaks määrata asjakohane esmane jaotus tagamaks, et krediidiriski oluline suurenemine seoses ühe laenunõude või laenunõuete rühmaga ei jää segmendis tervikuna varju. Seepärast peaks krediidasutus tagama, et krediidiriski reitingusüsteemid hõlmavad krediidiriski asjakohaseks eristamiseks piisaval arvul klasse. Samuti tuleks silmas pidada asjaolu, et krediidiriski oluline suurenemine võib tekkida enne liikumist reitinguklasside vahel.
111. Krediidasutus peaks arvesse võtma, et teatud asjaoludel ei pruugi punktides 107 ja 108 loetletud tegurite ebasoodne liikumine tähendada krediidiriski olulist suurenemist. Näiteks võib juhtuda, et AA-reitinguga laenunõude makseviivituse tõenäosus on väike ja mitte kuigi palju suurem kui AAA reitinguga laenunõudel. Sellise ilmselgelt väikese krediidiriskiga on siiski vaid väga vähesed laenunõuded ja, nagu on märgitud punktis 110, võib makseviivituse tõenäosuse tundlikkus reitinguklasside suhtes järsult suureneda, kui reitingu kvaliteet halveneb.
112. Veel peaks krediidasutus teadma, et teatud asjaoludel võivad teatud tegurid liikuda ebasoodsas suunas, kuid seda võib tasakaalustada teiste tegurite paranemine (vt IFRS 9 rakendusjuhend, näide 2). Arvestades siiski, kui tähtis on tuvastada, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud, peaks krediidasutus kehtestama juhtimis- ja kontrolliprotsessid, millega on võimalik valideerida usaldusväärset iga hinnangut, mis väidab, et krediidiriskile ebasoodsat mõju avaldada võivad tegureid tasakaalustavad võimaliku positiivse mõjuga tegurid.
113. Krediidasutus peaks hoolikalt arvestama ja täielikult usaldama oma juhtorgani või kõrgema juhtkonna kaalutusõiguse alusel tehtud otsuseid, mis osutavad krediidiriski

muutumisele. Näiteks kui krediidiriskiga seotud kartuste pärast tehakse otsus tugevdada järelevalvet mõne laenuvõtja või laenuvõtjate klassi üle, on ebatõenäoline, et otsustaja võtaks sellise meetme, kui krediidiriski ei peetaks oluliseks.

114. Kui krediidiasutuse hinnangul on oluliselt suurenenud vastaspoole mõne, kuid mitte kõigi laenuvõtjate krediidirisk – näiteks laenuandmise erineva aja tõttu –, peaks ta tagama, et kindlaks tehakse kõik laenuvõtted, mille krediidirisk on oluliselt suurenenud.
115. Kui krediidiasutus annab hinnangu krediidiriski olulise suurenemise kohta kollektiivsel alusel (näiteks jaemüügi korral), tuleks portfelli määratlused korrapäraselt läbi vaadata tagamaks, et neis sisalduvatel laenuvõtetel on krediidiriski põhjustele reageerimisel endiselt ühised riskiomadused. Muutuvad majandustingimused võivad nõuda uut rühmitamist.
116. Kooskõlas IFRS 9 punktiga B5.5.1 krediidiriski olulise suurenemise hindamise kohta kollektiivsel alusel alates esmasest kajastamisest peaks krediidiasutus juhtudel, kus on ilmne, et laenuvõtjate rühmas on mõne laenuvõtte krediidirisk oluliselt suurenenud, viima laenuvõtjate rühma alamhulga või osa kehtivusaja eeldatava krediidikahju hindamise alla, isegi kui seda ei ole võimalik ühe laenuvõtte alusel kindlaks teha (vt IFRS 9 näide 5).
117. Kooskõlas IFRS 9 punktiga B5.5.6 ja IFRS 9 rakendusjuhendi punktiga IE39 tuleks juhul, kui ühiste krediidiriskitunnuste alusel ei ole võimalik tuvastada laenuvõtjate konkreetset alarühma, mille krediidirisk on oluliselt suurenenud, kohaldada kogu rühma asjaomase osa suhtes kehtivusaja eeldatava krediidikahju mõõtmist.
118. Sõna „oluline“ ei tohiks võrdsustada väljendiga „statistiliselt oluline“, mis tähendab, et hindamismeetod ei tohiks põhineda ainult kvantitatiivsel analüüsil. Kui portfellis on suur hulk üksikuid väikelaene ja nende kohta on rikkalikult varasemat asjaomast teavet, võib olla võimalik tuvastada krediidiriski olulist suurenemist osaliselt statistiliste meetodite abil. Teiste laenuvõtjate korral ei pruugi see aga olla teostatav.
119. Samuti ei tohiks olulisust hinnata selle järgi, kui suur on krediidiasutuse peamistele finantsaruannetele avalduv mõju. Krediidiriski oluline suurenemine tuleks kindlaks määrata ja avalikustada isegi siis, kui makseviivitate tõenäosuse seisukohalt kindlaks määratud krediidirisk ei pruugi mõjutada tehtud allahindlust – näiteks sellepärast, et riskipositsioon on tagatud enam kui täielikult –, et võimaldada krediidiasutusel kindlaks teha ja avalikustada selline suurenemine, mis on tõenäoliselt tähtis kasutajate jaoks, kes soovivad mõista krediidiasutuse laenuvõtjate krediidiriskile omaseid suundumusi.
120. Kooskõlas IFRS 9 punktiga 5.5.9 põhineb krediidiriski olulise suurenemise hindamine võrdlusel, mille käigus võrreldakse riskipositsioonidele aruandekuupäeval avalduvat krediidiriski krediidiriskiga esmasel kajastamisel. IFRS 9 punktis BC5.161 ja näites 6 esitatakse pigem näide selle põhimõtte kohaldamisest standardis, mitte selle põhimõtte erand. Selle näite kohaselt võib krediidiasutus esmasel kajastamisel kehtestada teatavatele portfelledele maksimaalse krediidiriski, mis toob kaasa selle, et kui krediidirisk ületab maksimumtaseme,

liigub portfelli kehtivusaja eeldatava krediidikahju mõõtmise alla. See lihtsustus kehtib ainult juhul, kui riskipositsioonid on jaotatud piisavalt üksikasjalikult, nii et krediidasutusel on võimalik tõendada, et analüüs vastab IFRS 9 põhimõtetele. Eeskätt peaks krediidasutus suutma tõendada, et portfelli kuuluvate üksuste krediidirisk ei suurenenud oluliselt enne maksimaalse krediidiklassi saavutamist.

121. Krediidasutus peaks oma krediidiriski olulise suurenemise hindamise meetodi kvaliteeti rangelt kontrollima. Krediidasutuse juhtorgan või kõrgem juhtkond peaks kaaluma, kas leidub lisatugeid, mida tuleks krediidiriski olulise suurenemise hindamisel arvesse võtta, et parandada oma meetodi kvaliteeti.
122. Krediidasutus peaks vältima igasugust võimalust erapoolikuse tekkeks, mis takistaks IFRS 9 eesmärkide täitmist. Kui krediidasutus leiab, et tema rakendusmeetodiga on tõenäoliselt kaasnenud erapoolikus, peaks ta oma hindamist tuvastatud erapoolikuse ulatuses muutma ja nõnda tagama, et standardi eesmärk täidetakse (vt esmajoones IFRS 9 punktid B5.5.1–B5.5.6).
123. IFRS 9 punktides 5.5.12 ning B5.5.25–B5.5.27 sätestatakse krediidiriski olulise suurenemise hindamise nõuded seoses laenuõuetega, mille lepingupõhised rahavood on uuesti läbi räägitud või muudetud. Eelkõige seoses muudatustega, mille tulemusena on kajastamine vastavalt IFRS 9-le lõpetatud, peab üksus hindama, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud. Selleks võrdleb asutus a) makseviituse riski aruandekuupäeval muudetud lepingutingimuste põhjal ja b) makseviituse riski esmase kajastamise seisuga algsete muutmata lepingutingimuste põhjal.
124. Krediidasutus peaks tagama, et muutmine või uuesti läbirääkimine ei jäta krediidiriski suurenemist varju ega põhjusta seeläbi eeldatava krediidikahju alahindamist ja kehtivusaja eeldatava krediidikahju hilinevad üleviimist võlgnikel, kelle krediidirisk on oluliselt halvenenud, ega anna tulemuseks ebaotstarbekat liikumist kehtivusaja eeldatava krediidikahju mõõtmiselt tagasi 12 kuu eeldatava krediidikahju mõõtmise alla.
125. Otsustades, kas muudetud laenuõude krediidirisk on oluliselt suurenenud, peaks krediidasutus suutma tõendada ja eeldatava krediidikahju hinnanguid koostades arvesse võtma, kas selline muutmine või uuesti läbirääkimine on parandanud või taastanud tema suutlikkust koguda intressi- ja põhimakseid võrreldes esmase kajastamise aegse olukorraga. Samuti tuleks kaaluda muudetud lepingupõhiste rahavoogude olemust ja mõju, mida muutused avaldavad laenuõude tulevasele krediidiriskile (võttes arvesse võlgniku krediidiriski). Kaaluda tasub muu hulgas järgmisi tegureid:
 - a. kas lepingutingimuste muutmine või uuesti läbirääkimine ja sellest tulenevad rahavood on võlgniku jaoks majanduslikult kasulikud võrreldes algsete muutmata lepingutingimustega ja kuidas mõjutab muudatus majanduslikult võlgniku suutlikkust võlg tagasi maksta;

- b. kas on võimalik kindlaks teha tegurid, mis toetavad krediidasutuse hinnangut võlgniku suutlikkuse kohta võlg tagasi maksta. Siia kuuluvad muutuse põhjustanud asjaolud ja võlgniku tulevikuväljavaated nende muutuste tulemusena, võttes arvesse praegusi tingimusi, makromajanduslikke prognoose ja sektori/majandusharu prognoose, milles võlgnik tegutseb, võlgniku ärimudel ning tema äri- või juhtimisplaan, milles esitatakse tema ootused oma edaspidiste tulemuste, finantsvastupidavuse ja rahavoogude suhtes, ning
- c. kas võlgniku äriplaan on laenuõude muudetud lepingutingimuste järgi teostatav, elluviidav ning kooskõlas intressi ja põhiosa tagasimaksmise graafikuga.

126. Laenuõudeid, mis on üle viidud kehtivusaja eeldatava krediidikahju alla ja mis seejärel uuesti läbi räägitakse või mida muudetakse ja mille kajastamist ei lõpetata, ei tohiks viia tagasi 12 kuu eeldatava krediidikahju mõõtmise alla, välja arvatud juhul, kui on piisavalt tõendeid, et krediidirisk ei ole riskipositsiooni kehtivusajal võrreldes esmase kajastamisega oluliselt suurenenud. Kui näiteks krediidasutus teeb finantsraskustes võlgnikule erinevaid järeleandmisi – alandab intressimäära või lükkab põhimaksed edasi –, võivad laenuõudel olla väiksema krediidiriski tunnused, kuigi tegelikult võivad võlgnikul olla endiselt finantsraskused, ilma et tal oleks realistlikke väljavaateid graafikujärgsete tagasimaksete tegemiseks riskipositsiooni järelejäänud kehtivusaja jooksul. IFRS 9 punktis B5.5.27 on kirjas: „Tõendid selle kohta, et nõuded kehtivusajal eeldatava krediidikahju kajastamiseks ei ole enam täidetud, võivad hõlmata ajakohastatud infot õigeaegselt maksete tasumise ajalugu muudetud lepingutingimustes. Tüüpiliselt peaks klient enne, kui krediidiriski saab vähenenuks pidada, tõendama järjekindlalt head maksekäitumist teatud ajaperioodil. Näiteks tegemata jäetud või mittetäielike maksete ajalugu ei saa tüüpiliselt kustutada lihtsalt ühe makse tegemisega õigeaegselt pärast lepingutingimuste muutmist“.

4.3.3 Praktiliste abinõude kasutamine

- 127. IFRS 9s on hulk praktilisi abinõusid, mille eesmärk on kergendada rakenduskoormust paljude ettevõtjate jaoks, arvestades, et IFRS 9t hakkavad kasutama mitmesugused üksused, sealhulgas pangandussektorivälised üksused.
- 128. Alljärgnevates punktides käsitletakse järgmisi praktilisi abinõusid: teabekogum, mida üksus peab eeldatava krediidikahju mõõtmisel arvesse võtma; väikese krediidiriskiga positsioonide erand ja vaidlustatav eeldus maksetähtpäeva ületamise kohta rohkem kui 30 päeva.
- 129. Krediidasutus peaks kasutama neid praktilisi abinõusid piiratud ulatuses, sest need võivad kaasa tuua suurt erapoolikust ja – arvestades asutuse tegevust – asjaomase teabe hankimisega ei kaasne tõenäoliselt „liigseid kulusid või pingutust“. Praktiliste abinõude kasutamisel peaks krediidasutus kaaluma kohandamisvajadust, et vältida igasugust kaasnevat erapoolikust, sest ta peaks arvesse võtma, et IFRS 9 eesmärk on hinnata eeldatavat krediidikahju, kajastamaks erapooletult ja tõenäosusega kaalutult summat, mis tehakse kindlaks võimalike erinevate tulemuste hindamisel (IFRS 9, punkt 5.5.17).

130. Kui krediidasutus kasutab selliseid praktilisi abinõusid, peaks ta nende kasutamise põhjused arusaadavalt dokumenteerima.

Teabekogum

131. IFRS 9 punkti B5.5.15 kohaselt võtab „üksus arvesse ilma liigsete kulude või pingutusteta kättesaadavat mõistlikku ja põhjendatud informatsiooni“ ja „[ü]ksusel ei ole selleks, et kindlaks määrata, kas krediidirisk on esmasest kajastamisest alates oluliselt suurenenud, vaja läbi viia põhjalikku informatsiooni otsingut“. Krediidasutus ei tohiks pidada neid avaldusi piiravaks. Ta peaks välja töötama süsteemid ja protsessid, milles kasutatakse kogu mõistlikku ja põhjendatud teavet, mis on riskipositsioonide rühma või eraldiseisva riskipositsiooni seisukohast oluline, et saavutada raamatupidamisnõuete kvaliteetne, usaldusväärne ja järjepidev täitmine. Sellegipoolest ei ole vaja tekitada lisakulusid ja tegevuskoormust, mis ei aita kaasa IFRS 9 kvaliteetsele rakendamisele.

Väikese krediidiriski erand

132. IFRS 9 punktis 5.5.10 on sätestatud: „Üksus võib eeldada, et finantsinstrumendiga seotud krediidirisk ei ole pärast esmast kajastamist oluliselt suurenenud, kui aruandekuupäeva seisuga kindlaks tehtud finantsinstrumendi krediidirisk on madal“. Kuigi krediidasutusel on väikese krediidiriskiga riskipositsioonide korral võimalus jätta hindamata, kas krediidirisk on alates esmasest kajastamisest oluliselt suurenenud, peaks selle erandi kasutamine olema piiratud. Eelkõige peaks krediidasutus hindama õigel ajal kõigi laenuõuete krediidiriski olulist suurenemist.
133. Selles kontekstis peaks krediidasutus kajastama allahindluse kaudu alati 12 kuu eeldatava krediidikahju muutusi, kui krediidirisk ei ole oluliselt suurenenud, ja viima laenuõuded kehtivusaja eeldatava krediidikahju hindamise alla, kui krediidirisk on oluliselt suurenenud. IFRS 9 kvaliteetseks rakendamiseks tuleks väikese krediidiriski erandi kasutamisel lisada selged tõendid, et aruandekuupäeval kindlaks tehtud krediidirisk on piisavalt väike, nii et see ei saanud alates esmasest kajastamisest oluliselt suurenedagi.
134. IFRS 9 punkti B5.5.22 kohase väikese krediidiriski tähenduse näitlikustamiseks esitatakse IFRS 9 punktis B5.5.23 näitena välise investeerimisjärgu krediidireitinguga instrument. Siiski ei saa kõigi krediidireitinguagentuurilt investeerimisjärgu krediidireitingu saanud laenuõuete krediidiriski automaatselt väikeseks pidada. Krediidasutus ei peaks laenuõude krediidiriski hindamiseks tuginema ainuüksi või mehaaniliselt reitinguagentuuride reitingutele (kui need on olemas), vaid peamiselt omaenda krediidiriski hinnangutele. Siiski peaks krediidasutuse juhtorgan või kõrgem juhtkond nõudma lisaanalüüsi ja põhjendamist, kui asutusesisesed krediidireitingud on väliste reitingutega võrreldes optimistlikud.

Vaidlustatav eeldus maksetähtpäeva ületamise kohta rohkem kui 30 päeva

135. Krediidasutus peaks olema kehtestanud krediidiriski hindamise ja juhtimise protsessid tagamaks, et krediidiriski oluline suurenemine avastatakse aegsasti enne, kui riskipositsioonid

jäävad tähtjaks tasumata või tekib viivis seisund. Kuigi rohkem kui 30 päeva maksetähtpäeva ületamist käsitleva vaidlustatava eelduse kasutamine kaitsemeetmena ei ole IFRS 9 kohaselt teiste, varasemate näitajate kõrval krediidiriski olulise suurenemise hindamisel välistatud, peaks krediidasutus vältima selle kasutamist kehtivusaja eeldatava krediidiriski alla üleviimise peamise näitajana.

136. Kui väidetakse, et maksetähtpäeva rohkem kui 30päevase ületamise eeldus vaidlustatakse põhjendusel, et krediidirisk ei ole oluliselt suurenenud, tuleks esitada põhjalik analüüs, mis näitab selgelt, et maksetähtpäeva 30päevane ületamine ei ole krediidiriski olulise suurenemisega korrelatsioonis¹⁸. Selles analüüsis tuleks arvestada nii praeguseid kui ka mõistlikke ja põhjendatud ettevaatavaid andmeid, mis võivad põhjustada tulevase rahapuudujäägi erinevust võrreldes varasema kogemusega.

137. Seepärast peaks krediidasutus kasutama asjakohaseid, mõistlikke, põhjendatud ja ettevaatavaid andmeid, et analüüsida, kas sellise teabe ja krediidiriski põhjuste vahel on sisuline seos. Krediidasutus tohiks kasutada maksetähtpäeva 30päevase ületamise vaidlustatavat eeldust ainult siis, kui on tõendatud, et ettevaatavatel andmetel ei ole krediidiriski põhjustega sisulist seost või selline teave ei ole ilma liigsete kulude või pingutuseta kättesaadav.

138. Üksikjuhul, kus teave tähtjaks tasumata jätmise kohta on krediidasutuse jaoks parim kättesaadav kriteerium, et määrata kindlaks, millal tuleks riskipositsioonid kehtivusaja eeldatava krediidikahju alla üle viia, peaks krediidasutus pöörama erilist tähelepanu oma 12 kuu eeldatava krediidikahju allahindluse mõõtmisele tagamaks, et eeldatav krediidikahju on kooskõlas IFRS 9 mõõtmiseesmärgiga asjakohaselt hõlmatud. Lisaks peaks krediidasutus arvesse võtma, et suur sõltuvus ettevaatavatest andmetest lisab eeldatava krediidikahju raamatupidamismudeli rakendamisel erapoolikust, ja tagama, et IFRS 9 kohased väärtuse langust käsitlevate nõuete eesmärgid (st kajastada eeldatavat krediidikahju, mis vastab sätestatud mõõtmiseesmärkidele, ja hõlmata krediidiriski kogu oluline suurenemine) on täidetud.

4.4 Krediidiriskidega seotud tavade järelevalveline hindamine, eeldatava krediidikahju arvestamine ja kapitali adekvaatsus

4.4.1 1. põhimõte. Krediidiriski juhtimise hindamine

Pädevad asutused peaksid krediidasutuse krediidiriskidega seotud tavade tulemuslikkust korrapäraselt hindama.

¹⁸ Näiteks on mõnes jurisdiktsioonis levinud tava, et laenuvõtjad viivitavad teatavate riskipositsioonide tagasimaksmisega, kuid varasemate andmete kohaselt on need puuduvad maksed järgnevatel kuudel täielikult tasutud.

139. Neil tuleks veenduda, et krediidasutus on võtnud vastu käesolevates suunistes kirjeldatud usaldusväärseid krediidiriskidega seotud tavade ja järgib neid. Pädevate asutuste hinnangus tuleks muu hulgas vaadelda, kas
- a. krediidasutusesisene krediidiriski läbivaatamistegevus on usaldusväärne ja hõlmab kõiki laenuõudeid;
 - b. krediidasutuse kõigi laenuõuete krediidiriski muutuste õigeaegse tuvastamise, klassifitseerimise, järelevalve ja haldamise protsesside ja süsteemide kvaliteet on piisav ning kas juhtkonna kogemuspõhises krediidi hinnangus arvestatakse praeguseid tingimusi ja ettevaatavaid andmeid, sealhulgas makromajanduslikke tegureid, ja kas see on nõuetekohaselt dokumenteeritud;
 - c. krediidasutuse protsessid kajastavad krediidasutuse riskivalmidust viisil, mis tagab, et laenuõuded, mille krediidirisk on alates esmasest väljastamisest või ostmisest suurenenud tasemeni, mis ületab krediidasutuse riskivalmidust, tuvastatakse kiiresti ja neid jälgitakse nõuetekohaselt, ning kas eeldatava krediidikahju allahindluse hinnangud kajastavad asjakohaselt nende riskipositsioonide krediidiriski suurenemist, kui suurenemine on kindlaks tehtud. Kui krediidasutus väljastab või ostab laenuõude, mille omandamise ajal kindlaks tehtud krediidirisk ületab krediidasutuse riskivalmiduse ja mis kujutab endast seetõttu krediidasutuse laenuandmispõhimõtete ja -õuete erandit, peaksid pädevad asutused hindama, kas krediidasutus on kehtestanud ja kasutusele võtnud asjakohased protsessid ja kontrollimeetmed järgmiste menetluste jaoks: selliste riskipositsioonide esmane kindlakstegemine, läbivaatamine, heakskiitmine ja dokumenteerimine; kõrgema juhtkonna ja (individuaalselt oluliste riskipositsioonide korral) juhtorgani teavitamine sellistest eranditest; selliste riskipositsioonide nõuetekohane järelevalve pärast esmast kajastamist. Samuti peaksid pädevad asutused hindama, kas krediidasutuse protsesside ja kontrollimeetmetega saab eraldi kindlaks teha need eeldatava krediidikahju allahindluse hinnangud, mis on seotud krediidasutuse riskivalmidusele vastavate riskipositsioonidega, ja need, mis on seotud riskantsemate laenuõuetega;
 - d. krediidasutuse juhtorganile ja kõrgemale juhtkonnale esitatakse korrapäraselt (näiteks kord kvartalis või vajaduse korral sagedamini) asjakohast teavet laenuõuete krediidiriski, krediidiriski muutuste, seotud eeldatava krediidikahju allahindluse ja allahindluse hinnangute muutuste kohta;
 - e. krediidiriski hinnangutes ja mõõtmistes esitatud prognoosid ei ole mitte üksnes mõistlikud ja põhjendatud, vaid ka kooskõlas krediidasutuses muudel eesmärkidel kasutatud prognoosidega, mis kõik tehakse pädevatele asutustele kättesaadavaks, ning
 - f. kas krediidasutusesisese krediidiriski hindamismudelite täpsuse ja järjepidevuse valideerimise põhimõtted ja menetlused on usaldusväärsed.

140. Sellisel hindamisel võivad pädevad asutused nõuda, et krediidasutus esitaks korrapäraste järelevalveliste aruannete, eriaruannetega või kohapealsete kontrollide käigus lisateavet, mida ei ole üldsusele avalikustatud. Pädevad asutused võivad kasutada neid lisateabe hankimise meetodeid ka alljärgnevate põhimõtete kohasel hindamisel.

4.4.2 2. põhimõte. Eeldatava krediidikahju mõõtmise hindamine

Pädevad asutused peaksid veenduma, et meetodid, mida krediidasutus on kasutanud arvestuslike allahindluste kindlaksmääramiseks, võimaldavad mõõta eeldatavat krediidikahju nõuetekohaselt ja kooskõlas kohaldatava raamatupidamistavaga.

141. Krediidasutuses allahindluste prognoosimisel kasutatud meetodeid hinnates peaksid pädevad asutused veenduma, et krediidasutus järgib põhimõtteid ja tavasid, mis on kooskõlas käesolevates suunistes esitatud eeldatava krediidikahju mõõtmise põhimõtetega, muu hulgas järgmisega:

- a. protsessid, mida krediidasutus kasutab eeldatava krediidikahju mõõtmiseks, on usaldusväärsed ja õigeaegsed ning võtavad arvesse selliseid kriteeriumeid nagu krediidiriski maandavad tegurid (eelkõige tagatis, jääkrisk pärast maandavate tegurite arvessevõtmist, selle riski korrelatsioon laenuvõtjate krediitkvaliteediga ja võimalik mõju kaitse tõhususe mõttes); rahavoogude prognoosid tuginevad laenuvõtjapõhiste tegurite ning praeguste ja tulevaste makromajanduslike tingimuste hinnangutele koos muude asjakohaste ettevaatavate andmetega, mis mõjutavad krediidasutuse laenuõude oodatavat laekuvust;
- b. allahindluse (olgu see kindlaks määratud kollektiivselt või individuaalselt) kehtestamise raamistik ja meetoodika on usaldusväärsed;
- c. laenuõuete allahindluste kogusumma on asjakohane, arvestades asjaomaseid raamatupidamisnõudeid ja krediidiriski positsiooni krediidasutuse portfellis;
- d. laekumata jäämist kajastatakse asjakohasel perioodil allahindluse või mahakandmise kaudu ning
- e. eeldatava krediidiriski kindlakstegemise meetodist sõltumata võetakse eeldatava krediidikahju mõõtmise asutusesisestes protsessides arvesse krediidiriski, mille krediidasutus on võtnud, ja krediidasutuse laenuõuete krediidiriski muutusi.

142. Pädevad asutused peaksid kontrollima jaos 4.3 nimetatud praktiliste abinõude kasutamist, et teha kindlaks eeldatava krediidikahju mõõtmise asjakohasus.

143. Krediidiasutuse krediidiriski hindamise ja eeldatava krediidikahju mõõtmisega seotud tegevuse läbivaatamisel võivad pädevad asutused kasutada sise- ja välisaudiitorite tööd¹⁹.

4.4.3 3. põhimõte. Kapitali adekvaatsuse hindamine

Pädevad asutused peaksid krediidiasutuse kapitali üldise adekvaatsuse hindamisel kaaluma ka krediidiasutuse krediidiriskiga seotud tavaid.

144. Laenuõuete allahindlustaseme asjakohasuse hindamisel krediidiasutuse üldise kapitaliadekvaatsuse raames peaksid pädevad asutused vaatlema asutuse krediidiriskiga seotud tavaid ja võtma arvesse, et eeldatava krediidikahjuga seotud protsessid, meetodika ja eeldused nõuavad olulisel määral kogemuspõhise krediidi hinnangu rakendamist.

145. Hindamisel peaksid pädevad asutused kaaluma, kas krediidiasutus on

- a. hoidnud käigus tõhusad süsteemid ja kontrollimeetmed krediidiriski taseme, krediidiriski olulise suurenemise ja varade kvaliteediga seotud probleemide õigeaegsaks tuvastamiseks, mõõtmiseks, järelevalveks ja kontrollimiseks;
- b. analüüsinud kõiki olulisi asjaomaseid tegureid, mis mõjutavad krediidiriski ja portfelli laekuvust, ning
- c. kehtestanud allahindluse hindamise vastuvõetava protsessi, mis vastab vähemalt käesolevates suunistes sätestatud põhimõtetele, sealhulgas asjaomased raamatupidamisarvestuse nõuded.

146. Kapitali adekvaatsust hinnates peaksid pädevad asutused vaatlema, kuidas mõjutavad krediidiasutuse raamatupidamis- ja krediidiriski hindamise põhimõtted ja tavad krediidiasutuse varade ja kasumi mõõtmist ning seega asutuse kapitalipositsiooni.

147. Kui pädevad asutused tuvastavad krediidiasutuse krediidiriskiga seotud tavade hindamisel puudusi, peaksid nad uurima, kuidas need puudused mõjutavad teatatud allahindluste taset, ja kui allahindluste kogusumma ei ole kohaldatava raamatupidamistava järgi asjakohane, peaks pädev asutus arutama seda krediidiasutuse kõrgema juhtkonna ja juhtorganiga ning võtma vajadusel asjakohaseid täiendavaid järelevalvemeetmeid.

148. Eelkõige juhul, kui krediidiriski hindamise või eeldatava krediidikahju mõõtmise puudused on olulised või kui neid ei kõrvaldata õigel ajal, peaksid pädevad asutused kaaluma omavahendite lisanõuete kehtestamist kooskõlas direktiivi 2013/36/EL VII jaotise 2. peatüki III jaotise artikliga 104.

¹⁹ EBA suunised sisejuhtimise kohta (GL44) ja krediidiasutuste üle järelevalvet teostavate pädevate asutuste ja vannutatud audiitorite ning krediidiasutuste kohustuslike auditeid tegeva(te) audiitorühingu(te) vahelise teabevahetuse kohta (EBA/GL/2016/05).